

De schoolmeesters van Opsterland in de loop der tijden.

1. Bakkeveen

In 1746 was Halbe Tiederdtz, arbeider en schoolmeester te Bakkeveen, 23 jaar oud.^a Omstreeks 1800 was hier nog slechts een winterschool. Van de winterschool alhier is mij geen onderwijzer bekend. In 1807 worden hier als "bijzondere onderwijzers" vermeld: F. Errits en A. Lieuwes. Zij behaalden in 1806 de 4e rang. In 1817 was de school vacant.

Omstreeks 1820 was hier Anne Lieuwes Wijnsma als schoolmeester. Mogelijk was dit dezelfde als de Anne Lieuwes, die in 1806/1807 de winterschool te Wijnjeterp waarnam.

In 1822 werd de school te Bakkeveen een permanente school. Het traktement bestond toen uit: f 39,60 van de grietenij plus f 30 belasting op huizen, plus de schoolpenningen (ca. 52 leerlingen à 40 cent) en een vrije woning. In 1830 werd de school vergroot. In 1843 werd de bejaarde onderwijzer Wijnsma een pensioen toegekend.

Op 16 okt. 1843 kwam L.L. Brouwer, 2e ranger en provisioneel onderwijzer te Duurswoude. Het inkomen bestond in 1843 uit f 143,- (waarvan f 100 van de grietenij), plus de schoolpenningen van ca. 50 leerlingen en een vrije woning. Meester Brouwer is in de zomer van 1868 overleden.

Op 13 okt. 1868 kwam L. van Drooge, hulponderwijzer te Harlingen. In 1884 kwam er een nieuwe school. Meester van Drooge ging op 27 sept. 1902 met pensioen en is gestorven op 10 sept. 1929, oud 87 jaar. Zijn zoon ds. A.H. van Drooge was doopsgezind predikant te Holwerd en Deventer.

In 1902 werd L. de Vries benoemd aan deze school. In 1907 kwam Johannes Folkert Jongedijk van Uilesprong. Hij was geboren te Noordwolde op 6 nov. 1865. Hij was onderwijzer te Oldeholtspade in 1885, te Noordwolde in 1886, te Holten in 1889 en te Oldeboorn in 1892. Hij werd hoofd van de school te Uilesprong in 1903. Hij ging in 1923 om gezondheidsredenen met pensioen. Hij is te Almelo gestorven op 8 okt. 1938, oud 72 jaar.

In 1923 kwam A. Alberda, die eind 1947 met pensioen ging. Hij werd in 1948 opgevolgd door D. Gerritsma, die op 12 april 1950 leraar werd aan de gemeentelijke industrie- en huishoudschool te Hoorn. In 1950 kwam A. Slot, onderwijzer te Donkerbroek; in 1954 was hij hier nog in functie. In 1952 kreeg de school een naam: de "Meester Van Droogeschool".

Bijzonder onderwijs

Te Bakkeveen was men in de jaren veertig van de twintigste eeuw gestart met een rijks lagere landbouwschool, met als hoofd A. Harkema. In jan. 1946 ging de school over aan een gesubsidieerde vereniging. Meester Harkema bleef wel aan deze school verbonden.

2. Beets

In sept. 1646 wonen hier mr. Hedman Tyercks en Wyts Wytzesdr., echtelieden. Er staat niet bij "schoolmeester". In april 1658 waren zij hier nog.^b

^a Civ. Processtukken port. 786 no. 5.

^b Utingeradeel J 2, fol. 65-66.

Volgens de kerkvoogdij-rekeningen werd in dec. 1675 werd aan Boele Bruins 68 gulden betaald voor twee jaar schooldienst; hij was hier dus al zeker vanaf de herfst 1673. Verder ontvangt hij "elken Meidag 25 gulden ter cause van 1 jaar schooldienst".^a In mei 1677 was dat ook nog het geval. De meester van Beetsterzwaag (Leffert Hendrix) deed hier kerkedienst voor 8 gulden per jaar. In febr. 1694 was Boele Bruyns schoolmeester te Beets. In 1697 was hij hier nog steeds. In deze rekening wordt geen traktement genoemd, ook niet in die van 1694, maar wel bijvoorbeeld arbeidsloon "aan de schoole en mr. Boele huisinge". Ook voor de winters 1698/1699 en 1699/1700 ontvangt mr. Boele Bruins resp. 21 en 27 gulden wegens schooltraktement. Op 23 febr. 1715 was mr. Boele Bruins, schoolmeester te Beets, 60 jaar oud.^b In febr. 1720 was hier mr. Binne of Biuwe Bruines.

In mei 1796 werd aan Roel Roels 54 gulden betaald wegens twee jaar schoolmeestertraktement; hij was hier dus reeds in de herfst van 1794. De schoolmeester-koster van Beetsterzwaag was hier nog steeds voorzanger voor 5 gulden per jaar.

In de winter van 1796/97 was Jasper Feddes de schoolmeester; tegen een traktement van 27 gulden voor één winter schoolhouden. Het traktement werd op 1 april uitbetaald, wanneer dus de school eindigde. In 1805 was Jasper Feddes hier winterschoolhouder. Hij woonde hier reeds in 1774, toen hij op 23 sept. trouwde met Janke Hendriks. Waarschijnlijk nam hij toen ook de school waar, die jaarlijks gehouden werd van 1 nov. tot eind april. In 1810 legde hij zijn post neer. De beloning was voor elke winter schoolhouden *f* 27, sedert 1807 *f* 40.

In de herfst van 1810 kwam Halbe Jochums Beetsma, blijkbaar een zoon van Jochum Halbes Beetsma te Beetsterzwaag. Hij was tevens voorzanger in de kerk voor *f* 5 per jaar. Hij vertrok in 1814 naar Boornbergum.

In 1822 werd de school een permanente school. Op 12 nov. 1822 kwam Pieter Jans Loopstra; hij ontving een traktement van *f* 40 van de kerk. Daarna verdwijnt deze school uit onze bronnen. In de lijsten van scholen van 1835 en 1847, komt Beets niet voor.

Op 1 sept. 1874 is er opnieuw een openbare lagere school geopend te Nieuw-Beets, nabij de brug aan de Leppedijk. Het eerste hoofd van de school werd meester W.K. Walstra. Hij vertrok op 31 juli 1879 naar Drachten-Zuid en vervolgens in 1883 naar Bergum. Op 15 okt. 1879 kwam Abe van der Meer, onderwijzer te Menaldum. Het traktement bedroeg toen *f* 500. In 1882 kwam H.J. van Kregten, die in 1884 naar Nutten (Ov.) vertrok.

In 1884 kwam er een nieuw schoolgebouw, dat op 15 febr. 1885 werd geopend. In 1884 werd S. Zwart benoemd, die in 1889 naar Teuge vertrok. Op 9 juni 1889 werd Tj. Nawijn, onderwijzer te Leeuwarden, benoemd als hoofd van deze school.^c In 1894 werd hij overgeplaatst naar Langezwaag. Toen kwam F. Arends, die in 1903 naar Landsmeer vertrok.

In 1903 werd J.M. de Haan aangesteld als hoofd van deze school. Hij was eerder onderwijzer te Tijnje (1891), Luinjeberd, Enschede, Akkrum en Ureterp. In 1923 werd hij hoofd van een school te Akkrum. Hij werd toen opgevolgd door K.H. Popping, onderwijzer te Veendam. Op 1 april 1931 werd hij overgeplaatst naar Beetsterzwaag.

In 1931 kwam U.J. Huber, van Pesse. In 1936 ging hij naar Teuge. In 1936 kwam zijn opvolger: Tj. Westra, van Scherpenzeel. Hij kreeg eervol ontslag in febr. 1946 en vertrok toen naar de gemeente Apeldoorn. In 1946 werd D.R. Postma benoemd als hoofd. Hij was tijdelijk hoofd te Langezwaag in 1945 en was eerder (in 1943) onderwijzer te Beets. Op 1 aug. 1953

^a Weesboek Opsterland M 14.

^b Processtukken Crim. Sent., port. 38.

^c Zie: *Gedenkschriften*, Troelstra.

werd hij hoofd van een school te Almelo. Hij werd in dat jaar opgevolgd door Y. Schilstra, van Sexbierum.

Bijzonder onderwijs

Sedert 1 nov. 1892 was er te Oud-Beets een school voor christelijk onderwijs. Deze school was in 1892 opgericht door de *vereniging Jonathan*, "tot stichting en instandhouding van een school met de Bijbel". Het eerste hoofd werd J. Smeding, van Laag-Keppel. In 1896 sloot de vereniging zich aan bij CVO.

In 1921 verhuisde men naar Beetsterzwaag, waarheen de school toen werd overgebracht in een nieuw gebouw. In dat jaar werd M. Roorda hoofd van deze school. In 1953 was hij nog steeds in functie als hoofd van deze "Gereformeerde School te Nij Beets".

In jan. 1920 werd te Nieuw-Beets een hervormd-christelijke school (CVO) geopend. (De school en de woning waren in 1919 gebouwd.) Als eerste hoofd werd toen Y. Koldijk benoemd, die in 1921 reeds vertrok. Zijn opvolger kwam in 1921: B. Faber, voorheen onderwijzer te Workum. In 1923 vertrok hij naar Gauw.

In 1923 kwam A. Stoffelsma. Hij was hier al in 1920 als onderwijzer, nadien te Oosternijkerk. Hij is in 1927 naar Tjerkwerd vertrokken en werd opgevolgd door W. Dapper. In 1930 kwam H. Veenstra, van Chaam, die in 1931 naar Slagharen vertrok. Zijn opvolger was K. de Vries, die in 1934 vertrok. In 1935 werd W.B. Kleywegt, onderwijzer te Nijmegen, benoemd als hoofd. Hij vertrok in 1946 naar Velsen.

In 1946 werd L.T. Koolen, onderwijzer te Velsen, aangesteld. Hij vertrok op 1 nov. 1953 naar Westenholte (Ov). Op 1 nov. 1953 werd E. Fennema, onderwijzer te Suawoude, benoemd als hoofd van deze school.

3. Beetsterzwaag

In juli 1592 was Hajo Hommesz schoolmeester "tot Bexterswaegh" en in nov. 1593 was hij er nog.^a In aug. 1595 was het Caspar Waterham; in aug. 1597 nog. In nov. 1597 was Johannes Melboom (?) hier als schoolmeester; in aug. 1599 nog. In 1599/1600 was Wijchman Wiarda Knijphusanus hier en in nov. 1600 was hij opgevolgd door Johannes Alatario. In dec. 1601 was hij hier nog. In dec. 1604 was Wierdt Feddes hier.

In aug. 1605 was Nicolaus Joannes (Blijenstein) hier als schoolmeester. Hij kwam in 1606 als schoolmeester te Sint Annaparochie met attestatie van Beetsterzwaag. In juli 1606 reeds was hier Pieter Upckes, schoolmeester; in 1607 was hij hier nog. In 1608 vervulde Sijbrandus Mennonis deze functie en in 1609 was Sibe Jans, schoolmeester te "Bexterswaegh". In mei 1610 was Hotse Aeges hier en van juli tot nov. 1611 was Nicolaus Petri schoolmeester.

In aug. 1612 was Nicolaus Volgra schoolmeester te "Bexterswaegh"; hij was er in dec. 1618 nog. Het wisselde hier wel vaak; het traktement werd betaald door Gedeputeerde Staten, zeker een overgenomen kloosterverplichting.

In aug. 1622 was Abraham de Bruyn hier als schoolmeester; in nov. 1624 was hij dat nog. In febr. 1625 was Dirk Alberts hier; hij was hier nog in aug. 1627, maar eind eind 1627 is hij vertrokken, vermoedelijk naar Burgwerd.

^a Ordonnantieboek.

In 1628 werd Wijbe Hantsma schoolmeester te Beetsterzwaag; in 1629 was hij hier nog. In 1630 was Johannes Laurenty hier en in 1631 was Johannes Emingius schoolmeester te Beetsterzwaag, in 1633 nog. Mogelijk was dat dezelfde persoon.

In nov. 1633 werd Laurentius Huberti Garipeus schoolmeester te Beetsterzwaag, in 1636 was hij hier nog. In 1641 werd hij predikant in Sint Johannesga. Van febr. 1637 tot eind 1642 was Joannes Matthaei schoolmeester te Beetsterzwaag.

Van begin 1643 tot 1645 was Joachimus Raadt schoolmeester te Beetsterzwaag. Van dec. 1645 tot mei 1647 was Nicolaus Hermanni Thinga hier als schoolmeester. Hij werd toen opgevolgd door Allert Coordinghe. Het traktement van de Staten van Friesland bedroeg toen 42 gulden per jaar. Op 31 maart 1654 is Albert Cordingh schoolmeester te "Bexterswaegh" getuige bij een testament.^a Hij is hier zeker tot nov. 1657 gebleven.

Sedert febr. 1658 was Odolphus Beetsius (Beotius) schoolmeester te Beetsterzwaag. In 1659 was hij getuige bij een testament, toen was Allert Coordinghe klerk ter secretarie van de grietenij alhier. Hij was hier tot nov. 1660 en werd later predikant te Sint Johannesga. Sedert nov. 1660 was Hans ab Hagen "schooldienaer tot Bexsterswaegh". Op 16 dec. 1665 waren Hans ab Hagen "schooldyenaer tot Bexterswaegh" en Fooock Syrtsdr. echtelieden.^b In nov. 1666 was hij hier nog; daarna vertrok hij naar Boornbergum.^c

Sedert Allerheiligen 1666 was Leffert Hendriks, schooldienaar te Beetsterzwaag. Het traktement bestond nog steeds uit 42 gulden van de Staten van Friesland. In 1680 was hij hier nog. Op 21 juni 1685 werd hier zijn zoontje Hendrik gedoopt. In mei 1686 was hij er nog, maar in mei 1687 ontving zijn weduwe Magdalena Wijnouts de 42 gulden pencie; tot mei 1688 ("weduwenjaar").

In mei 1688 kwam mr. Aeyso Haijens, geboren omstreeks 1654. In nov. 1687 was hij nog te Burum. Hij was hier in juni 1691 nog en waarschijnlijk nog veel langer. Hij was gehuwd met Grietje Martinus Rutenbach. Ook hij ontving jaarlijks de 42 gulden traktement van de Staten van Friesland. Hij bleef zeker hier tot mei 1741. Hij komt o.a. voor als getuige in een testament.^d

In 1749 in elk geval, doch aan de schrijfhand in de doop-en trouwboeken te oordelen, sedert 1742, was hier mr. Hendrik Haijes Cop, schoolmeester, een kleinzoon van de vorige. Hij was hier op 1 dec. 1710 gedoopt als zoon van de wagenmaker Hayo Ayses., die in 1710 was getrouwd met Stijntje Hendriks, van Stroobos. (Hayo Ayses werd later wagenmaker te Vollenhove en was dus een zoon van de bovengenoemde meester.)

Hendrik Haijes Cop was hier op 15 juni 1738 getrouwd met Johanna Verberg (of Voorborg); doch er staat niet bij "mr.". Of de grootvader het hier tot ca. 1742 heeft uitgehouden en zijn kleinzoon hem is opgevolgd, is niet duidelijk. Hij kreeg jaarlijks 42 gulden traktement van de Staten. Ook in 1753/54 en 1759 werd hij genoemd als schoolmeester.^e

In 1766 kwam, te oordelen naar de schrijfhand in het doopboek, een nieuwe meester, die dan geweest moet zijn: Hendrik Adolfs Cop, brouwerszoon alhier. (In 1748 was Adolphus Cop, meester brouwer te Beetsterzwaag.) Op 12 sept. 1774 werd hij ook genoemd als schooldienaar

^a EEE 1

^b Aengwirden J 4, p. 92.

^c Alle hier genoemde namen en jaartallen van schoolmeesters zijn afkomstig uit het Ordonnantieboek.

^d Hof, EEE 6, fol. 446 (4 sept. 1704).

^e Opsterland M 31, fol. 763.

te Beetsterzwaag.^a In 1795 deed hij, wegens hoge ouderdom, afstand.^b Hij ontving tot mei 1795 de 42 gulden traktement van de Staten. Hij was hier tevens voorzanger geweest. Sedert mei 1795 was Pieter Meines schoolmeester te Beetsterzwaag; op 1 juni 1796 was hij dat nog.^c De meesters te Beetsterzwaag waren voorzanger te Beets. Daar vinden we dat van mei 1795 tot mei 1796 een bedrag van 5 gulden werd uitbetaald aan de tijdelijke voorzanger in de kerk te Beets: Pieter Meines, koster en voorzanger te Beetsterzwaag, wegens 1 jaar voorzangerstraktement te Beets.

In 1796 werd de school provisioneel bediend door S.S. Teijema, (In maart 1812 woonde te Langezwaag: Siemen Sijtzes Teijema met Johanna Hendriks van Brink, zijn vrouw; mogelijk was hij de genoemde schoolmeester.) In mei 1797 werd Melle Rinses 5 gulden uitbetaald wegens 1 jaar voorzingen te Beets, vermits vacature van de kostersplaats te Beetsterzwaag. (Er was toen dus geen schoolmeester in Beetsterzwaag.)

In mei 1800 werden aan J. Posthuma (kerkvoogd?) reiskosten vergoed wegens een reis naar de Haske om onderzoek te doen naar het gedrag van Roelof de Jong, hier beroepen als schoolmeester. Dat moet dus in 1797 geweest zijn en blijkbaar was hij toen schoolmeester te Haske. Van mei 1797 tot mei 1801 was Roelof J. de Jong schoolmeester te Beetsterzwaag.^d Van mei 1797 tot mei 1801 ontving mr. Roel de Jong jaarlijks 5 gulden wegens voorzangertraktement te Beets.

In 1800-1801 werd te Beetsterzwaag een nieuwe school en een onderwijzerswoning gebouwd. De nieuwe school werd gesticht op een stukje grond, dat B. van Teijens, "old-secretaris" aan de kerk daartoe had geschonken. Er stond een oud huisje op, doch dat werd bij afbraak verkocht en bracht de oud-secretaris nog 171 caroligulden op. In mei 1801 was de school vacant.^e Sedert eind 1801 was hier als schoolmeester Jochum Halbes Beetsma, afkomstig van Nuis (bij Marum). Ook hij was tevens voorzanger te Beets, voor *f* 5 per jaar. In 1828 ging hij met pensioen. Zijn vrouw heette Aaltje Roelofs de Boer; zij leefde nog in 1859.

Op 1 april 1829 kwam Jacob Geerts Heemstra, 2^e rang, van Rottevalle. Hij was tevens koster, voorzanger en klokkenist. Het inkomen bestond uit: *f* 42 van het rijk, *f* 150 van de grietenij en *f* 88 van het klokluiden en onderhoud. Tevens waren er de schoolpenningen en een vrije woning beschikbaar. (De kinderen (ca. 135) betaalden 2½ cent per week, de leerlingen van de avondschool betaalden 10 cent per week.) In 1830 kwam er een nieuwe school. J.G. Heemstra is in de zomer van 1841 overleden.

In dec. 1841 kwam Jan Innes Visser, van Doniaga. Hij vertrok op 1 okt. 1849 naar Sneek. Omstreeks 1 jan. 1850 werd Albert Prakken hoofd van deze school. Het traktement van het rijk bedroeg *f* 42, hij ontving *f* 150 van de grietenij en *f* 88 voor klokluiden, *f* 10 voor de kerkdienst te Beets en Olterterp in de zomer, tevens de schoolpenningen van 135 leerlingen, die 2½ cent per week betaalden in de winter en in de zomer 5 cent per week. Bovendien had hij de beschikking over een vrije woning. In 1863 was Klaas Cornelis Pijtersen hier als ondermeester; in 1866 was hij dat nog. Op 12 dec. 1887 werd een nieuwe school in gebruik genomen. Albert Prakken ging in 1891 met pensioen. Hij werd toen opgevolgd door J.L. Hooftman, die op 1 juni 1896 hoofd van school 9 te Leeuwarden werd.

^a Testamenten EEE 11, fol. 252°.

^b *Leeuwarder Courant*.

^c Gemeente-archief Smallingerland no. 51.

^d Ordonnantieboek en kerkvoogdij-rekeningen.

^e *Leeuwarder Courant*.

In 1896 werd L. Hoekstra hoofd van deze school en op 1 febr. 1905 kwam Jacob L. Bosma. Deze was 17 okt. 1887 benoemd als onderwijzer te Ureterp, op 16 nov. 1891 te Arnhem en op 16 april 1893 te Heerenveen. Op 1 dec. 1896 werd hij hoofd der school te Oudega (W.) en op 1 maart 1903 hoofd der school te Tjalleberd. Op 1 april 1931 ging hij als hoofd van de school van Beetsterzwaag met pensioen.

Op 1 april 1931 kwam Kornelis Hinderikus Popping, van Beets. Hij is onverwachts overleden op 7 aug. 1942, oud 53 jaar. Omstreeks 1 jan. 1943 werd J. de Vries, van Midlum, benoemd. Hij was in 1953 nog in functie.

Bijzonder onderwijs

In 1921 werd de school voor CVO van Oud-Beets naar Beetsterzwaag overgebracht: de nieuwe school voor Christelijk Volksonderwijs. De school werd geopend op 28 juni 1921 met J. Smedink, van Beets, als hoofd. Hij is in dec. 1925 overleden.

In 1926 werd hij opgevolgd door R.M. Minnema, van Havelterberg. Hij was eerder onderwijzer te Stadskanaal (1916), Twijzelerheide, Katwijk, Suameer en hoofd van de school te Havelterberg. Hij vertrok op 1 maart 1933 naar Koudum. Op 1 april 1933 kwam zijn opvolger: H. Bouwknecht, onderwijzer te Meppel. Op 21 mei 1936 werd hij hoofd van de school te Brummen.

In 1936 werd J. Koelstra, onderwijzer te Apeldoorn, hoofd van deze school. Op 1 sept. 1946 werd hij benoemd tot leraar aan de RLWS (*Rijks Landbouw Winter School*) te Sneek. Hij werd toen opgevolgd door S. de Haan, onderwijzer te Leeuwarden. Op 1 sept. 1955 werd hij hoofd van een hervormde school te Arnhem. Op 1 sept. 1955 werd L. Konstapel, onderwijzer te Meppel, aangesteld als hoofd.

Op 10 maart 1954 werd te Beetsterzwaag een nieuwe lagere landbouwschool geopend, met E. Haak als hoofd.

4. Duurswoude

In mei 1683 en 1684 reeds werden hier schoolpenningen betaald aan de schoolmeester Pijter Sijtzes.^a In 1689 was Pieter Sijtzes schoolmeester in Duurswoude en Sjouck Sigers was zijn vrouw.^b Hij was hier in 1692 nog.

De winterschool werd hier waargenomen tegen 15 à 16 gulden per winter door:

1692/93: Luitjen Luitjens, timmerman

1693/94: mr. Pytter Sytzes, kerkvoogd

1694/95: Beernt Jans, voor 15 gulden per jaar

1695/96: Taeke Tejes voor 15 gulden per jaar

1696/97: Jan Ruirds

1697-1700: Mr. Pytter Sytzes

Van 1694 tot 1710 was mr. Pijtter Sijtzes kerkvoogd te Duurswoude. Hier was schoolland, dat door de kerk verhuurd werd voor 31 à 35 gulden per jaar. In 1698 werd de school vernieuwd;

^a Weesboek Opsterland.

^b Lidmatenboek Wijnjeterp.

kosten zo'n 100 gulden voor stenen muren, lemen vloer, sluike en roop als dakbedekking. Mr. Pijtter Sijtzes was hier voorzanger van 1693 tot 1728 à 8 gulden per jaar; hij gebruikte een zathe lands van de kerk; in 1728 was Sjouck Sijgers zijn weduwe.

Wytze Tjaards ontving 15 gulden in 1700/01 en in 1701/02. Het jaar daarop, in 1702/03 kreeg hij 16 gulden. Ook de jaren daarna, tot aan 1709/10, werkte hij voor 16 gulden per winterseizoen. Op 30 april 1701 was Siouckien Hendriks, weduwe van Roele Linses, in leven schoolmeester te Duurswoude, 37 jaar oud.^a

Ruwert Folkerts ontving jaarlijks 16 gulden per winterseizoen in de jaren 1710 tot 1713. Mr. Roels was hier winterschoolhouder in 1713/14. Beernt Harmens ontving 16 gulden per winterschooldienst voor de jaren 1714/15, 1715/16 en 1716/17. Hij vertrok daarna naar Lippenhuizen. De school eindigde 6 weken voor mei, dat betekende in de praktijk zo rond 1 april.

1717-1720: Harmen Eijts 16 gld.

1720-1722: Binne Jeens 16 gld; later was hij in Terwispel.

1722/23: Eijse Sijbis

1723-1729: Jan Eijses, 16 gld.

1731-1736: Koop Remmelts

1736-1738: Jan Eijses 16 gld.

1738/39 en 1739/40: Hendrik Bartels, timmerman.

1740/41: geen naam genoemd

1741/42: Jacob Jans

1742/43 en 1743/44: Harmen Hendriks.

1744/45: Albert Jacobs

1745/46: Jan Errijts,

1746/47 en 1747/48: Libbe Sjoerds; de school was nog met "sloek" gedekt

1748/49: Jan Lubberts

1749-1751: Hendrik Hendriks; was een zoon van Hendrik Bartels, die het geld (16 gld.) ontvangt voor zijn "soontie", die dus nog vrij jong was

1751/52: Errijt Jans

1752-1759: Hendrik Errijts, inmiddels is het traktement verhoogd naar 20 gld.

1759-1761: Sijbe Jans

1761/62: Jelle Luitjens

1762/63: Remmelt Jelles

1763-1765: Sake Klazes

1765-1769: Jan Errijts

1769-1772: Hendrik Lourens

1772/73 en 1773/74: geen naam genoemd

1774/75: Wijger Pijtters

1775/76: Adrianus Jans

1776-1778: Hendrik Jans

1778/79: Koop Remmelts

1780/81: Jelke Pijtters

1781-1785: Jan Jerrijts, later, vanaf 1795 tot en met 1803, kerkelijk deurwachter

^a Processtukken.

1785/86: Hendrik Harmens
1786-1788: Bouke Johannes Veenstra.
1789/90: geen naam genoemd
1790/91: Jenne Johannes
1791/92: Rindert Jans
1792-1796: Geert Jans, sedertdien telkens voor 22 gld. voor één winter schooldienst
1796-1798: Hendrik Idzes
1798/99: Douwe Tiezema
1799- jan. 1801 Sjouke Postmus
jan. tot april 1801: Durk Jans
1801-1803: Wijger Jacobs
1803-1806: Fokke Jorrits
1804/05: Jacob Jans

In de kerkvoogdij-rekeningen van 1804/05 is te lezen: aan Marten Wijbes wegens de opbouw van een nieuwe school te Duurswoude betaald *f* 52 en 6 st. (*f* 30 wegens arbeidsloon en *f* 22 en 6 st. voor geleverde materialen aan het buitenwerk tot de gemelde school), volgens bestek. Pier Wijtzes kreeg *f* 9 voor verven en "glaasmaken"; Pieter Meines nog *f* 38 en 19 st. voor kalk en steen. De oude school was afgebrand; één winter is schoolgehouden in het buitenhuis van Grietje Oenes, die daarvoor *f* 3 vergoeding kreeg. Voor *f* 8 per jaar was hier en te Wijnjeterp, Roel Hendriks als voorzanger, maar die hield geen school. Hij had deze functie reeds in 1790 en zeker tot 1812.

1806-1812 en 1813/14: Jelle Remmelts Posthumus, voor *f* 25 per jaar.
1812/13: Folkert Kornelis van der Meulen, ging toen naar Siegerswoude
1814-1816: P.F. Boersma, die werkte voor *f* 25 per seizoen
1816/17: Theunis Luitzens Brouwer, 4e rang, ontving ook *f* 25 per jaar.

Sedert 1819 was Jan Luitzens Brouwer hier als schoolmeester. In 1822 werd deze school een permanente en kreeg J.L. Brouwer op 12 nov. 1822 een vaste aanstelling. Hij had in juli 1822 de 3e rang behaald. Zijn traktement bestond uit: *f* 33,80 van de grietenij en *f* 25 van de kerk plus de schoolpenningen (40 leerlingen à 40 ct.) en een vrije woning. In 1830 werd er een nieuwe school gebouwd.

In 1834 was Luitzen L. Brouwer hier provisioneel; hij was hier reeds in 1830 als kwekeling. Hij is hier gebleven tot okt. 1843, toen hij naar Bakkeveen vertrok. In de herfst van 1844 kwam Louis van Essen, ondermeester te Steenwijkerwold. Hij vertrok omstreeks 1 jan. 1850 naar Wijnjeterp. Het salaris bestond in deze jaren uit *f* 150 van de grietenij, de schoolpenningen en een vrije woning. De kinderen betaalden 's zomers 5 cent per week (20 à 30 leerlingen). In de winter waren er 50 à 60 leerlingen, die 40 cent per persoon per seizoen betaalden.

In 1850 werd Jan Pieters Loopstra, 3e rang, provisioneel benoemd; hij kreeg korte tijd later een vaste aanstelling. De oude school stond aan de Boerestreek, achter de tegenwoordige school. In 1874 kwam G.Tj. Wieberdink van Siegerswoude. Hij werd op 1 mei 1879 hulponderwijzer te Terwispel. In 1874 werd een nieuwe school aan de weg naar Bakkeveen geopend. Op 1 juni 1879 kwam Sierk Weijer, onderwijzer te Marrum.

In 1882 kwam zijn opvolger: Sipke Hielkes Vogelzang, onderwijzer te Lippenhuizen en Wijnjeterp. Hij ging in 1898 met pensioen. Hij is op 12 juli 1938 overleden te Beetsterzwaag,

op 82-jarige leeftijd. Zijn weduwe heette Doetje Keuning.

Op 1 maart 1898 werd J. Zandstra, onderwijzer te Leeuwarden, benoemd als hoofd van deze school. In 1903 is hij naar Wijnjeterp gegaan en werd toen opgevolgd door J. Venema.

Op 15 mei 1923 werd Aize Dragstra aangesteld als hoofd van deze school. Hij was eerder onderwijzer te Luinjeberd en te Krimpen aan de IJssel. Hij is op 12 okt. 1949 overleden, oud 55 jaar. Op 1 febr. 1950 kwam T. van Eijk, onderwijzer te Wijnjeterp. Hij was hier in 1954 nog in functie.

5. Jonkersland (bij Langezwaag)

In 1885 werd hier een openbare lagere school gesticht, met als hoofd Lolke van der Heide. Hij werd op 1 april 1891 hoofd van een school te Dokkum. In dat jaar werd hij opgevolgd door L. Hoeksma, die in 1892 naar Vijfhoven-Kapelle vertrok. Op 15 maart 1893 werd Sj. Koopal, onderwijzer te Twijzel, benoemd. Op 1 febr. 1895 werd hij hoofd van de school te Twijzel. In 1895 kwam Wietze Zanstra, die in 1910 naar Langezwaag vertrok.

Op 16 mei 1910 werd W. de Haan benoemd. Hij was geboren op 7 jan. 1879 te Beets en was eerder onderwijzer te Tijnje (op 1 mei 1897), Grouw (1 okt. 1906) en te Beetsterzwaag (1 juli 1900). Hij vertrok op 15 juni 1916 naar Kortezwaag en werd hier toen opgevolgd door M. van der Broek. In 1926 werd J. Bosgra, van Oostermeer, aangesteld als hoofd van deze school te Jonkersland. Hij ging in 1929 naar Lippenhuizen. In dat jaar werd hij opgevolgd door Aize Jongsma, onderwijzer te Hemrik. Hij is op 2 okt. 1933 gestorven in het ziekenhuis te Heerenveen, op 33-jarige leeftijd. Zijn weduwe heette J. Dijkstra.

Op 1 jan. 1934 kwam R. Theunissen, van Hemelum. Hij ging op 1 maart 1953 met pensioen en werd in dat jaar opgevolgd door D. van Wateren, onderwijzer te Beverwijk. Hij ging in 1955 naar Overdinkel (Ov.).

6. Gorredijk

Sedert 2 febr. 1663 gaven de Staten van Friesland 30 goudgulden per jaar voor de schoolmeester "opte Goeredijk".^a De eerste schoolmeester was Arent Meijnes, schoolmeester te Gorredijk, die in aug. 1663 een bedrag van 15 goudgulden als traktement voor een half jaar ontving.^b Hij ontving dat bedrag eerst tot febr. 1665. Het jaar febr. 1665 tot 2 febr. 1666 is de school waargenomen door Adrianus Anni, want hij ontving op laatstgenoemde datum 30 goudgulden voor 1 jaar traktement.^c Daarna is Arent Meinesz weer in functie als schoolmeester, want hij ontvangt steeds het traktement tot febr. 1698.

Op 2 febr. 1699 ontving Brucht Geerts, schoolmeester te Gorredijk, voor het eerst 1 jaar pensie, 42 carolus gulden.^d Hij werd ook wel eens Brugert Geerts genoemd. Hij was hier in febr. 1720 nog, maar in mei 1721 ontving Namke Hendriks, de weduwe van wijlen Brucht Geerts, "in leven schooldienaer tot Gorredijk het sterfjaarstraktement van 42 carolus gulden. In febr. 1721 kwam Feitse Taeckes als schoolmeester te Gorredijk; ook hij kreeg jaarlijks 42 c.g. traktement van de Staten van Friesland. Hij werd ook wel Feitse Taekema genoemd. Hij

^a Ordonnantieboek.

^b Ordonnantieboek.

^c Ordonnantieboek.

^d Ordonnantieboek.

was hier nog in febr. 1729, doch in febr. 1730 is er sprake van de weduwe Corneliske Johannesdr. In febr. 1731 ontving deze Corneliske Johannesdr., weduwe van wijlen Feitse Taekes, in leven schoolmeester te Gorredijk, "gemelte school op haar kosten latende besteden" 1 jaar traktement, 42 c.g., van de Staten. Zo ging dit enige jaren door, tot febr. 1737. Toen kwam Wijbe Jans als schooldienaar en "voorsanger aen de Goeredijck". Zijn vrouw heette Tjamke Ydesdr.^a Hij was hier nog op 12 febr. 1741 en verder werd hem tot 12 febr. 1749 de toelage van de Staten uitbetaald. Hij was geboren te Elsloo en werd op 3 Febr. 1764 burger te Sneek: "mr. Wijbe Jans laatst gekomen van Gorredijk".

Sedert 12 febr. 1749 ontving Jan Pijtters als schoolmeester de toelage van de Staten. Zijn vrouw heette Hendrikje Andries. Hij hertrouwde op 18 okt. 1761 met Geeske Yntzes, eveneens van Gorredijk. Hun zoons Andries, Hendrik en Pieter zijn hier respectievelijk geboren in sept. 1752, op 31 mei 1758 en op 13 april 1764. Hij was hier nog schoolmeester in 1772 en in mei 1779.^b Ook in febr. 1781 ontving hij nog zijn jaarlijkse traktement van 42 c.g. van de Staten en dat tot 2 febr. 1797. In jan. 1804 is er sprake van Geeske Yntzesdr., de weduwe van mr. Jan Pijtters te Gorredijck en de curatoren over haar geabandonneerde boedel.^c

Sedert febr. 1797 was Geert Berends Oost(er)hof hier als schoolmeester. Zijn vrouw heette Grietje Jannes Elzinga. Hij werd tegen het einde van 1819 ontslagen. Het traktement bedroeg 200 gulden per jaar. Op 19 juni 1820 kwam Pieter Brons, 2e rang, van Schiermonnikoog. Hij werd tevens koster en voorzanger. Het inkomen bestond uit: f 200 van de Grietenij en f 40 uit de verhuur van land, de schoolpenningen (130 leerlingen à 35 cent per kwartaal) en een vrije woning. Hij trouwde op 28 dec. 1827 met Jantje Pijbes; het was zijn tweede huwelijk. Zij is overleden op 29 jan. 1829, oud 33 jaar. In 1828 kwam een nieuwe school in het dorp. Meester Brons is op 5 mei 1853, oud 59 jaar, overleden.

Op 1 okt. 1854 werd Izaäk H. Poutsma, van Follega, benoemd als hoofd van deze school. Hij was gehuwd met Elisabeth Koeze. Een van zijn zoons, dr. A. Poutsma, geboren in 1858 en overleden in 1941, was rector van het Stedelijk Gymnasium te Amsterdam en de andere zoon J. Poutsma was hoofd van het Instituut Poutsma te Leeuwarden. Het traktement bestond in 1853 uit: f 42 van het Rijk en f 100 van de gemeente, f 25 van de kerk (als koster en voorzanger), de schoolpenningen en een vrije woning. In 1858 was Jacob Klasen, geboren op 22 maart 1837, hier als hulponderwijzer. In 1862 was Tetman Boonstra hier als zodanig. In 1863 was Wieger Kuiper, geboren 8 maart 1844, hier als hulponderwijzer en in 1869 vervulde Martinus K. de Jong deze functie. Op 1 sept. 1887 werd de eerste steen gelegd voor de nieuwe school, die op 2 nov. 1887 in gebruik werd genomen. De nieuwe school stond op de plaats van de oude.

Op 15 okt. 1888 werd P. Hofstede, onderwijzer te Zaandam, benoemd als hoofd van deze school. In 1893 werd hij opgevolgd door J. Schaafsma, hoofd van de school te Dinxperloo. Op 1 jan. 1904 kwam F. ten Kate van Blokzijl, waar hij sedert 1901 hoofd van de school was geweest. begon als onderwijzer. Hij was in 1871 geboren te Bellingwolde, alwaar hij ook onderwijzer werd. Hij werd later onderwijzer aan de Franse school te Heerenveen. In 1905 vertrok hij uit Gorredijk om hoofd van een school te Franeker te worden.

In 1905 werd S. Hijenga, die hier al onderwijzer was, benoemd als hoofd. Aan de school werd

^a Opsterland Q 29, p. 787.

^b Trouwboek Hommerts.

^c *Leeuwarder Courant* 14 jan. 1804.

nu ook MULO gegeven. In 1924 werd Y. Visser van Hindeloopen aangesteld. Hij werd in 1929 hoofd van een school te Harlingen. Hij werd toen opgevolgd door A.B. Eckhardt, van Luinjeberd. Op 1 okt. 1931 werd hij hoofd van een school te Leeuwarden. Zijn opvolger was W. de Haan van Kortezwaag. Hij ging op 1 maart 1939 met pensioen. Hij werd toen opgevolgd door W. de Wit van Vriescheloo.

Begin 1953 werd W. Wieling van Rottevalle hoofd van deze school. Op 2 sept. 1955 werd een nieuwe school aan de Stationsweg in gebruik genomen. De oude school in de Hoofdstraat werd landbouwhuishoudschool en Openbare Leeszaal.

Bijzonder onderwijs

In dec. 1852 werd hier een Franse dag- en kostschool voor jongens geopend door W.C. Stemfoort.^a Hij was eerder directeur van een dergelijk inrichting te Huissen bij Arnhem. In 1855 was deze school er nog.^b

Sedert 1860 heette het een gesubsidieerde bijzondere school voor Uitgebreid Onderwijs. In febr. 1868 was daar als onderwijzer of instituteur Klaas Jellema Jzn, afkomstig van Bolsward. In jan. 1870 was hij hier nog. Na 1888 hoort men van deze school niet meer.

In 1920 de school voor ULO van die voor gewoon lager onderwijs gescheiden. Beide scholen waren in het gebouw van de openbare lagere school gehuisvest. In 1920 was B. de Boer hoofd van deze school. Van 1922 tot 1940 was S. Sinnema hier als hoofd. Daarna kwam G. Beetstra, die op 1 sept. 1949 hoofd van de ULO te Apeldoorn werd. In datzelfde jaar werd hij opgevolgd door O. Bergmans, ULO onderwijzer te Ter Apel. Hij werd in 1955 leraar aan het Drachtster Lyceum. Zijn opvolger kwam in 1955: W. Grolleman van Lochum.

In 1855 is te Gorredijk een Israëlitische school gesticht, met als hoofd S.A. van Arend.

Op 31 okt. 1895 kreeg Gorredijk zijn school voor christelijk onderwijs (CVO). De school startte met 38 leerlingen en met J. Hoogwerf als hoofd; hij werd later hoofd van een school te Rotterdam. Een nieuwe school werd betrokken op 31 aug. 1898. Inmiddels waren er 70 leerlingen. In 1909 werd J. van der Valk benoemd als hoofd van deze school.

In 1910 kwam J.W. Robijns, onderwijzer te Amsterdam. Hij werd in 1922 leraar aan de hervormde kweekschool op de Mariëenberg te Leeuwarden. In 1934 ging hij met pensioen. In 1923 kwam H. Huisman en in 1936 werd D.B. Visser, onderwijzer te Hichtum, hoofd van deze school. Op 15 maart 1946 werd het 50-jarig bestaan van deze school herdacht. In 1953 kwam er een nieuwe school op een nieuw terrein. Het gebouw stond op de hoek van de Joh. Heeringastraat en de Nieuwstraat en werd geopend op 13 aug. 1953.

In 1920 werd er een tweede bijzondere school gesticht, een gereformeerde, die startte met ca. 40 leerlingen. Als hoofd werd toen L.H. Bosker benoemd, die later naar Naarden vertrok en in 1936 in Leeuwarden benoemd werd. In 1922 werd A. van der Weij aangesteld als hoofd van deze bijzondere school te Gorredijk. Op 1 jan. 1930 werd hij opgevolgd door P. Groen, die in 1932 hoofd van een christelijke school te Barger-Oosterveen werd.

^a Provinciaal Verslag.

^b Verslagen in de *Leeuwarder Courant* van 10 dec. 1852 en 22 juli 1853.

In 1932 kwam H. Oldebeuving, onderwijzer te Heino. Hij is op 1 sept. 1935 vertrokken naar Meele bij Nieuw-Leusden. Als tijdelijk hoofd werd in 1935 de heer J.G. Prins aangesteld. Op 1 jan. 1936 werd R. Voortman, onderwijzer te Bergum, benoemd als hoofd. In 1946 werd hij opgevolgd door J. Offringa, onderwijzer te Oostermeer. In 1955 was hij nog in functie.

Op 20 april 1949 werd de ambachtsschool te Gorredijk geopend met als directeur H. Sassen. Een nieuw gebouw werd door Koningin Juliana in gebruik gesteld op 26 sept. 1950. Op dat moment was de G. Vooys directeur.

7. Hemrik

In april 1702 ontving mr. Anne Eelkes zeer waarschijnlijk alhier (of in Terwispel) geld voor "pampier, pennen en enkt" en dat gebeurde weer in mei 1703.^a

In dit dorp was schoolland, waaruit blijkbaar de schoolmeester zijn inkomen had. Zo was Brucht Michiels in de jaren 1720-1722 hiervan de huurder.^b In de uitgaven worden geen namen van schoolmeesters genoemd. De schoolmeester van Lippenhuizen was hier voorzanger voor 3 gulden per jaar. Het is wel zeker dat er een school was in de Hemrik, daar de reparaties aan het schoolgebouw in de rekeningen voorkomen. In 1724 werd de school geheel vernieuwd.

In 1728 kwam een Roel Egberts van Hemrik te Nijega (Sm.) als schoolmeester. Was hij te Hemrik ook in deze functie actief geweest? In 1747 was de school vacant.

In de periode 1784-85 nam mr. Klaas Tsietses de winterschool waar. Hij was hier reeds in 1771 met z'n vrouw Pietje Wisses. Ze waren op 1 juni 1760 getrouwd; hij was "van Lippenhuizen" en zij "van Hemrik". Uit de kerkvoogdij-rekeningen van 24 sept. 1786: "ontvangen van personen, die enige tijd de school van deesen dorpe in gebruik hadden gehad om daarin te drukken; voor het gebruik dies 12 st.". De schoolmeester Jacob Hendriks van Lippenhuizen was voorzanger in de kerk van Hemrik voor *f* 3 per jaar. Hoe lang Klaas Tsietses hier de winterschool heeft bediend, is niet gebleken; waarschijnlijk tot 1802.

In 1803 vinden we hier als winterschoolhouder Gjalt Jans Meijer, die ook de kerkdienst waarnam voor 3 gulden per jaar. Hij was een broer van Siebe Jans Meijer van Terwispel en was daar geboren op 23 april 1782. Hij behaalde in 1806 de 4e rang en vertrok in 1808 als schoolonderwijzer naar Genum. In 1809 verkreeg hij de 3e rang en in 1812 de 2e rang.

In nov. 1805 werden sollicitanten opgeroepen voor de school te Hemrik.^c

De kerkdienst werd in 1803 verricht door Jan Sijbes, van 1803 tot 1808 door Hendrik Roels en in 1809 door Wijtze Wijtzes Eppinga, die in 1808 de 4e rang behaalde. In 1810 verrichtte Roel Hendriks de kerkdienst, in 1811 Pier Hendriks de Vries, in 1812 Sijtse O. Tolsma en van 1813 tot 1817 Jacob Siedses de Vries. Waarschijnlijk hebben zij ook in de winter de school bediend.

In 1817 was de school vacant. Toen kwam Claas Tjalles Hijlkema, 4e ranger. Het traktement werd nu *f* 26 per winterhalfjaar. In 1822 kreeg ook Hemrik een permanente school, die het hele jaar door bediend werd. Op 12 nov. 1822 werd Klaas Bartus Luijting, een 4e ranger, benoemd. Beide laatstgenoemden waren kwekelingen van mr. Jelle Foeckens te Lippenhuizen.

^a Opsterland M 20.

^b Kerkvoogdij-rekeningen; Weesboeken van Opsterland, M 22.

^c *Leeuwarder Courant*.

Het traktement bestond in 1822 uit *f* 60 van de grietenij, *f* 3 van de kerk, de schoolpenningen (70 leerlingen à 5 cent per week) en een vrije woning. Klaas Bartus Luijting vertrok in juli 1826 naar Oenkerk.

Er kwam een nieuw schoolgebouw in 1830. In 1834 was hier provisieel Pieter W. Jongbloed, die in dat jaar naar Zuid-Drachten vertrok. In 1836 was hier provisieel Jacob Hemminga, die in 1839 eveneens naar Zuid-Drachten vertrok. In juli 1839 werd in de *Leeuwarder Courant* een onderwijzer opgeroepen te Hemrik.

In 1847 was P.D. de Vries hier als hoofd. Op 23 april 1861 werd Gurbe J. van Seijen, hulponderwijzer te Boornbergum, benoemd. Hij ging in 1896 met pensioen. Zijn vrouw heette Feikje van der Meer. In 1896 werd A. Weber als waarnemend hoofd aangesteld. In 1897 werd H. Klumper hoofd van deze school; in 1906 vervulde J. Veenstra deze functie. In sept. 1911 werd F. Oosterhof benoemd als hoofd. In 1923 werd hij overgeplaatst naar Langezwaag. Hij werd toen opgevolgd door S. Westra, die op 1 okt. 1938 hoofd van school II te Drachten werd. Zijn opvolger was in dat jaar A. de Boer van Driesum. Hij werd omstreeks sept. 1946 onderwijzer aan de ULO te Huizum.

In 1947 werd Sj. Scheper, van Fochteloo, aangesteld als hoofd van deze school. Begin 1954 werd hij leraar aan de huishoudschool te Drachten. In dat jaar werd hij opgevolgd door J.P. Venema, onderwijzer te Hallum.

Bijzonder onderwijs

In 1920 werd te Hemrik een christelijke nationale school (gereformeerd) gesticht met H. Jongsma als eerste hoofd. In 1929 werd N.H. Wildeboer hoofd van deze school. Hij vertrok in 1933 naar Sexbierum. Hij werd toen opgevolgd door J. van der Meer, onderwijzer te Ureterp. In 1940 was hij hier nog.

8. Kortezwaag

In nov. 1666 was Pieter Folckerts schoolmeester te "Cortewaegen".^a De schoolmeester van Gorredijk deed in Kortezwaag de kerkdienst. Van 1681 tot 1686 ontving daarom Aerdnt Meijnes van Gorredijk 15 carolus gulden per jaar.^b

Op 24 febr. 1686 werd aan Jannes Dirx, 10 ducats (31 gld. 10 st.) betaald als traktement voor schooldienst.

In juni 1690 was Jan Hendrix schoolmeester "in de Kortezwaegen"; in maart 1691 was hij hier nog, doch op 27 aug. 1691 was sprake van de erfgenamen van wijlen mr. Jan Hendrix.^c

Waarschijnlijk is hier toen Brucht Geerts gekomen, die in 1695, 1696 en 1697 de schoolpenningen ontving en in 1698 naar Gorredijk ging.

Op 21 april 1726 liet mr. Rinse Tsietses een kind dopen. Hij was ook timmerman, in de jaren 1735-1745 bijvoorbeeld. In 1737 werd hij ook genoemd als dorprechter. In maart 1760 was Rintse Tsietses schooldienaar "in de Cortezwagen" en in juni 1760 werd hij genoemd: Rinse Tjetses, schooldienaar en mr. timmerman.^d

^a Aengwirden C 3.

^b Kerkvoogdij-rekeningen in Weesboek Opsterland M 14.

^c Opsterland M 16.

^d Opsterland M 33, fol. 623 en 679.

In het doopboek staat in febr. 1770: "Het begin van mij, Jacob Jans Hornstra". Daar er geen predikant was met die naam, moet dit wel de schoolmeester geweest zijn. In maart en nov. 1779 en nov. 1780 ontving een mr. Sijtse Sterringa schoolpenningen.^a Dat was vermoedelijk in de buurt van Gorredijk; mogelijk in Kortezwaag?

In 1801 was de school vacant. Daarna stond hier Foeke Aalderts schoolmeester en Geeske Oenes, zijn vrouw. Zij lieten hier op 28 nov. 1802 een dochter dopen. In nov. 1805 werden sollicitanten opgeroepen voor de school te Kortezwaag.^b

In 1804 was hier mr. Anne Kornelis van der Meulen, tevens koster en voorzanger, op een traktement van *f* 32 per jaar. Hij is hier op 22 mei 1809 getrouwd met Trijntje Bruchts van Kortezwaag. Op 10 maart 1810 werd hun zoon Kornelis geboren. In 1817 was het traktement *f* 60. In 1832 werd er een nieuwe school gebouwd. In 1843 werd hem, hoogbejaard, een pensioentje toegekend.

Op 16 okt. 1843 werd W.L. Elsinga, 2e ranger en provisioneel te Haule, benoemd als hoofd van deze school. Het inkomen bestond uit *f* 110 (*f* 78 van de grietenij en *f* 32 van de kerk), plus de schoolpenningen van 50 à 60 leerlingen en een vrije woning. Op 16 april 1885 werd de nieuwe school in gebruik genomen. In 1885 kwam G.B. Wieling. Hij vertrok op 1 juli 1893 naar Beneden-Knijpe. Hij werd in dat jaar opgevolgd door T. Sijbrandij.

In 1909 werd Jan Haveman hoofd van deze school. In 1916 vertrok hij naar Irnsum. Op 15 juni 1916 kwam W. de Haan van Jonkersland, die per 1 okt. 1931 overgeplaatst werd naar Gorredijk. Begin 1932 werd B. Wapstra, onderwijzer te Amersfoort, aangesteld als hoofd. In 1950 was hij nog in functie.

9. Langezwaag

Op 10 nov. 1639 was Arrien Annes procureur-postulant en schoolmeester in "Langeswagen".^c Hij was zoon van wijlen Anne Jacobs. Hij is hier in sept. 1646 nog als procureur-postulant, dus allicht ook als schoolmeester.^d

In mei 1670 kwam te Dronrijp mr. Tjebbe Pieters, schoolmeester van Langezwaag. Was hij ook te Langezwaag schoolmeester geweest? Op 1 juni 1673 trouwde hier mr. Frans Joannes, schooldienaar, met Sjouckien Douwes, mede van Langezwaag. Het echtpaar had twee dochters, Grietie en Femke. Hij hertrouwde hier op 15 nov. 1691 met Jantjen Geerts van "Nieuketlijk". Hij was ook collecteur (bijv. in 1685). Hij ontving per jaar 25 caroligulden voor kerk- en schooldienst.^e Hij is hier tot zeker jan. 1701 in functie gebleven.

In 1703-1704 ontving Jemke Franses schoolpenningen. Was hij misschien de schoolmeester van Langezwaag en zoon van Frans Joannes?

In mei 1741 was hier Janke Geerts, weduwe van wijlen Frans, executeur-testamentair erfgenaam van haar wijlen zoon Geert Franses, in leven dorprechter, ontvanger en schooldienaar "in de Langeswaagen".^f Hij was hier al in 1739.

In juli 1741 komt hier voor mr. Arent Jans dorprechter en schooldienaar. Hij was omstreeks

^a Opsterland M 36.

^b *Leeuwarder Courant*.

^c Aengwirden J 2, fol. 76°.

^d Aengwirden J 2, fol. 112°, 113.

^e Kerkvoogdij-rekeningen in Opsterland M 18.

^f Opsterland M 29, fol. 867.

1706 geboren. Zijn vrouw was Trijntje Cornelis. Hij was tevens ontvanger en bekleedde zijn functies in aug. 1758 nog. Hij werd in 1745 genoemd als diaken. In dec. 1760 en op 23 maart 1761 werd Arent Jans genoemd als schoolmeester en dorprechter te Langezwaag. Hij was hier zeker nog tot 8 nov. 1764.

Op 28 mei 1772 zijn te Noordwolde getrouwd: Geert Stel "tot Nieuveen", beroepen koster en schoolmeester tot Langezwaag, met Jacobjen Sakes te Noordwolde. In febr. 1781 was hij hier nog: de schoolmeester G. Stell. In mei 1786 was de collecteur mr. Geert Stell te Langezwaag en in mei 1791 betaalde mr. Geert Stell 41 gulden wegens een jaar huur van het collectehuis te Langezwaag, mei 1790 verschenen. Hij was hier in febr. 1790 nog als schoolmeester.^a

Op 29 april 1798 trouwde Wijtze Idsinga, schoolmeester en dorprechter te Langezwaag, hier met Lamkje Folkerts. Hij nam vermoedelijk de school te Langezwaag waar sinds 1795.

Lamkje Folkerts was geboren op 31 dec. 1775 te Beneden-Knijpe; ze was een dochter van Folkert Hijlckes en Antje Gerrits, echtelieden aldaar. Bij besluit van de raad van Binnenlandse Zaken d.d. 16 febr. 1804, ontving hij ten geschenke, wegens zijn verdiensten voor het onderwijs, het "Handboek voor Schoolonderwijzers, deel 1". Hij moet dus wel "een hele kraan" zijn geweest, ofschoon hij geen rang bezat. Het traktement bedroeg hier in 1806 *f* 125 en in 1810 was het *f* 200. In 1805 werd hier een nieuwe school gebouwd. Jan Anes, mr. timmerman, bouwde de school voor 267 gulden. Andries Siebes leverde de materialen voor 1076 gulden. Voor smidswerk werd uitgegeven 73 gulden en voor verven en "glaasmaken" 93 gulden, tezamen 1500 à 1600 gulden. Zijn vrouw Lamkjen Folkerts is overleden op 22 aug. 1809, oud 34 jaar. Meester Idsinga stond hier tot 1810. Hij is in de nacht van 15/16 febr. 1810 met de noorderzon vertrokken!

In 1810 kwam Kornelis Piers Duursma, 3e rang, van Makkinga. Zijn traktement bedroeg *f* 200. In 1835 werd een nieuwe school gebouwd. Het traktement was inmiddels verhoogd naar *f* 250. Hij is in het voorjaar van 1852 gestorven. In de herfst van 1852 kwam Sijtze Bonnes Knijpstra, ondermeester te Boven-Knijpe. Zijn inkomen bestond uit *f* 250 van de kerk en *f* 15 van de grietenij, de schoolpenningen en een vrije woning. 's Winters had hij ca. 90 leerlingen die per persoon 40 cent bijdroegen per seizoen en 's zomers had hij ca. 65 leerlingen die elk *f* 1 betaalden. In 1869 was E. Dijkstra hier als ondermeester. Meester Knijpstra ging in 1894 met pensioen.

In 1894 kwam Tj. Nawijn, van Beets. Hij is naar West-Indië vertrokken en werd op 1 nov. 1897 opgevolgd door Klaas Venema, onderwijzer te Akkrum. Hij was eerder onderwijzer te Vrouwenparochie geweest en vertrok op 15 maart 1910 als onderwijzer naar school 9 te Leeuwarden. In dat jaar werd hij opgevolgd door Wietze Zanstra, van Jonkersland. Hij ging in 1922 met pensioen en is overleden te Zutphen op 17 april 1926, oud 64 jaar.

In 1922 werd A. Tjallema, van Luxwoude, benoemd als hoofd van deze school. In 1923 kwam hier F. Oosterhof, van Hemrik. Hij vierde in sept. 1951 zijn 40-jarig jubileum als hoofd te Opsterland. Hij is in 1953 met pensioen gegaan. In maart 1946 was D. Postma hier tijdelijk hoofd. Hij werd daarna benoemd als hoofd van de school te Beets. Omstreeks 1 maart 1953 werd J. van Olst, van Blesdijke, hier aangesteld als hoofd.

Onder Langezwaag behoorden twee buurtschappen waar voorheen ook winterschool gehouden werd: de Wijngaarden en Nijesloot.

^a Opsterland K 2, fol. 286.

De Wijngaarden

In mei 1688 werd aan mr. Anneus Corneli 15 caroligulden betaald voor één jaar schoolpencie in de Wijngaarden.^a

Op 8 april en 7 mei 1758 was Wobbe Ruirds "huisman en schooldienaer in de Langeswagen", waarschijnlijk in de Wijngaarden.^b

Van 1805 tot 1806 is er geen school gehouden; van het uitgespaarde traktement werd de school gerepareerd! Voor de jaren 1806/07 ontving Gerrit Wijbes 15 gulden wegens een half jaar schoolhouden in de Wijngaarden. De winters van 1807/08 en 1808/09 werd school gehouden door Kornelis Hendriks. De beloning bedroeg *f* 25 per winter.

Van 1809 tot 1816 werd de school bediend door Tjeerd Hendriks de Vries en in de winter van 1816/7 door D.K. Dijkstra, 4e rang. Van 1817 tot 1821 was Hendrik Jans Boerstra hier als schoolmeester.

Nijesloot

Te Nijesloot onder Langezwaag werd eertijds ook winterschool gehouden. In mei 1688 ontving Jan Meijnes 15 caroligulden wegens één jaar schoolpencie te Nijesloot.^c Hij leefde nog in mei 1697, maar in een weesrekening van 8 dec. 1699 is sprake van wijlen Jan Meijnes; zijn weduwe was Trijn Sijgers.

In de winters van 1805/06 tot en met 1808/09 ontving Tjeerd Hendriks de Vries steeds *f* 15 per winter. In 1809 vertrok hij naar de Wijngaarden. Hij werd toen opgevolgd door Merk Tjidsgers, die in 1811 naar Echten vertrok. In de winter van 1811/12 was Hendrik Jans hier als schoolmeester. Ook hier bedroeg de beloning *f* 25 per winter, uit de kerkenbeurs van Langezwaag. Van 1812 tot 1815 was Anne Folkerts Bouma hier als schoolmeester. In de winter van 1815/16 vervulde B.D. Roelenga deze functie en in de winter van 1816/17 M.H. Bergsma, een 4e ranger, die later naar Makkinga ging. Van 1817 tot juli 1819 was hier A.D. Lapstra, een 4e ranger, die in mei 1820 schoolmeester te Marssum werd.

In 1822 zijn van vijf winterscholen in Opsterland permanente scholen gemaakt: Bakkeveen, Beets, Duurswoude, Hemrik, Siegerswoude. De onderwijzers daar ontvingen toen een vaste aanstelling; de grietenij verhoogde de inkomsten tot ca. *f* 60 plus de schoolpenningen. De resterende winterschooltjes, in de Wijngaarden en te Nijesloot zullen toen wel verdwenen zijn, want ze komen in de lijsten van 1836 en 1847 niet voor.

10. Lippenhuizen^d

In 1597, 1598 en 1599 was Joost Burgerts (of Borgent), schoolmeester te Lippenhuizen.^e Hij

^a Kerkvoogdij-rekeningen Langezwaag 1696; Opsterland M 18.

^b Aengwirden H 9, fol. 192.

^c Kerkvoogdij-rekeningen Langezwaag 1696; Opsterland M 18.

^d Zie ook: "De skoalle- en tsjerketsjinnens fan Lippenhuzen", H. van der Vliet, in: *It Heitelân* febr. 1951, p. 28-31.

^e Ordonnantieboek.

was op 6 febr. 1601 schoolmeester te Grouw en wordt dan Joost Borchert genoemd.^a Op 30 aug. 1666 ontving mr. Jan Folkerts "ter causa voorsingen" 15 caroligulden. Van 25 nov. 1667 tot 1671 ontving mr. Gerbrant Jans jaarlijks 100 caroli gulden wegens schooldienst. Van 1672 tot 1691 was mr. Pieter Douwes hier als schoolmeester. Van 1694 tot 1696 was mr. Aijse Foockes schoolmeester en van mei 1696 tot mei 1700 ontving Tjietze Rinses de schoolpenningen. In dec. 1706 was mr. Tzietze Rintses gortmaker en voorzanger tot Lippenhuizen. Hij ontving in jan. 1710 nog schoolpenningen. Hij was van 1702 tot 1710 ook nog voorzanger te Hemrik à 3 gulden per jaar. In juni 1711 was Gielke Sakes zijn weduwe. In 1708 ontving mr. Ruid Eelckes "schooldienaer" te Lippenhuizen 22 caroligulden voor schooldienst en klokluiden. In april 1710 was mr. Rieurd Eelkes te Lippenhuizen als schoolmeester. In febr. 1711 kwam te Oostermeer, met attestatie van Lippenhuizen, "de gewesene schooldienaer" Ruijrd Eelkes. In 1717 was de kandidaat Albertus Buma hier schoolmeester.^b Hij was hier reeds in 1716.^c Daar hij sedert 1710 voorzanger was te Hemrik als opvolger van mr. Tzietze Rintses, mogen we aannemen, dat hij hem ook in Lippenhuizen is opgevolgd, dus sedert 1710.^d Hij ontving in juli 1715 schoolpenningen voor een weeskind, ook in 1716. In 1718 kwam Berent Harmens als schoolmeester te Lippenhuizen. Ook hij was weer voorzanger te Hemrik, waarvoor hem jaarlijks 3 caroligulden betaald werd. Het eerst gebeurde dat in maart 1719 "ter saack één jaar voorsingersgeldt, anno 1718 verschenen". In maart 1719 ontving hij ook schoolpenningen voor een weeskind en in maart 1724 weer.^e In mei 1738 was Berent Harmens, schoolmeester te Lippenhuizen, 56 jaar oud.^f In 1749 was Berent Harmens schooldienaer te Lippenhuizen; ook nog in maart 1755. Hij was tevens voorzanger te Hemrik. Hij ontving het voorzangersgeld te Hemrik (jaarlijks 3 gulden) tot mei 1762. We mogen aannemen, dat hij zolang ook schoolmeester te Lippenhuizen is geweest. In sept. 1762 was Jacob Hendriks uit Surhuisterveen, schoolmeester en dorprechter te Lippenhuizen. Zijn vrouw heette Trijntje Harmens. Hun zoons Hendrik en Harmen zijn hier geboren in aug. 1764 en okt. 1770. Het traktement als schoolmeester en voorzanger bedroeg *f* 50 per jaar. Hij was tevens voorzanger te Hemrik voor *f* 3 per jaar. Hij was ook ontvanger. In 1807 verkreeg hij eervol ontslag op 80-jarige leeftijd en ontving *f* 25 pensioen. In maart 1802 werd 16 gulden 10 st. betaald aan Teije Jans Buma "wegens 11 weken ondermeesterstractement te Lippenhuizen". In maart 1803 ontving hij weer 21 gulden wegens 14 weken traktement.^g Op 3 sept. 1807 kwam Jelle Fockens de Roos, van Grootegast. Het traktement was aanvankelijk *f* 75, maar werd in 1807 verhoogd tot *f* 125. Hij had in 1802 reeds de 2e rang behaald. In 1808 werd de school verbeterd en in 1829 werd er een nieuwe school gebouwd, tegenover de kerk. Hij stond hier tot zijn dood op 4 april 1845.

^a Testament archief Friesma nr. 17.

^b S. Cuperus, *Kerkelijk leven der hervormden in Friesland tijdens de Republiek* (Leeuwarden, 1920), dl. 2, p. 181.

^c Provinciale Bibliotheek Ms. 469.

^d Kerkvoogdij-rekeningen; Opsterland M 22.

^e Opsterland M 25.

^f Criminele Sententies, port. 102.

^g Kerkvoogdij-rekeningen; Opsterland M 37.

In het najaar van 1845 werd Gerrit Wieggers Wieggersma van Tjalleberd benoemd. Het inkomen bedroeg *f* 168, plus de schoolpenningen (ca. *f* 200), een vrije woning en tevens *f* 125 als koster en voorzanger. Hij kreeg per 1 okt. 1878 eervol ontslag om gezondheidsredenen. Op dat moment was hij 61 jaar oud en had hij ruim 40 dienstjaren. In 1888 is hij overleden. Op 1 mei 1879 werd Freerk Rienks Dijkstra van Nieuwebiltdijk benoemd. Zijn vrouw heette Metje D. Noordenbos. Op 19 febr. 1885 werd er een nieuwe school geopend. Hij ging in 1918 met pensioen en is op 27 aug. 1927 overleden, oud 76 jaar. Eind 1918 werd J. van den Akker, van Rotsterhaule, aangesteld als hoofd van deze school. In 1929 werd J. Bosgra van Jonkersland benoemd. Hij was ook bekend als schrijver van Friese toneelstukken.

Te Lippenhuizen was in 1947 een lagere landbouwschool. De school is in 1954 naar Beetsterzwaag overgebracht.

11. Luxwoude

Op 1 nov. 1888 werd te Luxwoude een openbare lagere school geopend met als eerste hoofd J. Hartman, onderwijzer te Nijehaske. In 1898 kwam A. Tjallema, die in 1922 werd overgeplaatst naar Langezwaag. Op 3 juni 1922 kwam C.J. Vos van Uilesprong. Op 1 okt. 1931 werd hij overgeplaatst naar Terwispel. Hij werd toen tijdelijk opgevolgd door Th. van der Schaaf, van Gorredijk. In 1932 werd J. Jongtsma, onderwijzer te Sappemeer, benoemd als hoofd van deze school. In 1947 was hij hier nog.

12. Siegerswoude

In 1679 ontving Pieter Sijtses 28 caroligulden, wegens schooldienst mei 1678 en mei 1679 verschenen, oftewel 14 gulden per winter.^a Douwe Roels ontving 13 gulden van schooldienst, voor mei 1680 verschenen en in mei 1681 kreeg hij 14 caroligulden.

Andere schoolmeesters waren:

- mei 1682: Jan Jacobs 14 gulden één jaar traktement
- mei 1683: E. Remmelts 14 gulden één jaar traktement
- mei 1684: Jan Jacobs 16 gulden één jaar schooldienst; in mei 1689 15 gulden
- mei 1685, 1686 en 1687: Douwe Hendriks 15 gulden
- mei 1688: Jannes Ayses 14 gulden ter causa 1 jaar schoolpenningen, bij zijn zoon Ayse Jannes verdient
- mei 1690 en mei 1691: J. Hendriks
- mei 1692: Foeke Lijckles 14 gulden voor 1 jaar schooldienst
- mei 1693: Egbert Lybbes 14 gulden 10 st.
- mei 1694: Jan Eewes 15 gulden
- mei 1695 t/m mei 1699: Jan Offringa jaarlijks 14 gulden wegens schooldienst
- mei 1700: mr. Pijtter Sijtzes 16 gulden voor één winter schooldienst
- mei 1701 t/m mei 1703: Tjeerd Bartles jaarlijks 14 gulden wegens schooldienst.
- mei 1704: Jannes Clases 13 gulden
- mei 1705: Aijse Jans 14 gulden

^a Kerkvoogdij-rekeningen in Weesboek Opsterland M 14.

mei 1706 t/m mei 1708: Roel Hendriks jaarlijks 14 gulden; hij was de zoon van de kerkvoogd en dorprechter Hendrik Roels

Van 1686 tot 1696 was de Ureterper meester Hendrik Jans hier voorzanger. Daarna kreeg Siegerswoude een eigen voorzanger en wel Tjesse Jans, van 1696 tot 1705 à *f* 5 per jaar. Hij is in 1712 overleden. Daarna kwamen Pieter Sijtses 1710/11 en Geert Lippes van 1711 tot 1734, telkens voor *f* 5 per jaar. Zijn weduwe heette Geeske Douwes.

Daarna werd de functie van voorzanger weer vervuld door de Ureterper schoolmeester.

In de rekeningen van 1708 tot 1743 wordt geen schoolmeester te Siegerswoude genoemd, wel vonden er reparaties aan het schoolgebouw plaats.

1747/48: Harmen Pieters 9 gulden één jaar schoolhouden

1748/49: Pijter Harkes idem

1749/50: Harmen Hendrix idem.

1752/53 t/m 1754/55: Jan Pieters 9 gulden per jaar

1755/56: Jacob Hendricx Tulpijn idem

1756/57: Albert Teewes idem

1757/58: Albert Teewes wegens zijn zoon Teewes Alberts, idem

1758/59: Dije Jacobs.

1759/60 t/m 1762/63 en 1764/65: Ritske Michiels, 9 gulden per jaar

1763/64: Aaldert Foekes idem

1765/66: Ebbe Cornelis idem

1766/67 en 1767/68: Jan Jannes idem; hij woonde te Bakkeveen

Hierna ontbreken weer enige jaren.

1783/84 en 1784/85: Jelke Goitsens 9 gulden per jaar wegens schooldienst

1785/86 t/m 1792/93: Wieger Jacobs idem

1793/94 t/m 1797/98 en 1800/01: Jelke of Jelle Goitses jaarlijks 9 gulden

1798/99 en 1799/1800 Pieter Jans: jaarlijks 9 gulden; hij was in 1807 kerkvoogd

Na 1801 werd er geen schoolmeester meer vermeld. De Ureterper meester was voorzanger voor 6 gulden per jaar, doch sedert 4 dec. 1801 vervulde Pier Jans deze functie en na dec. 1802 Jan Jans; in 1806 was hij hier nog. Mogelijk waren beiden hier ook als schoolmeester. In 1812 was P.J. Oostinga hier als winterschoolhouder. Van 1813 tot 1817 was Folkert Kornelis van der Meulen hier. Hij kreeg *f* 6 voor een winterhalfjaar schoolhouden. Hij was tevens voorzanger; vóór 1813 had de schoolmeester van Ureterp dat gedaan.

In 1818 was P. van der Meer hier als schoolmeester. In 1830 werd het schoolgebouw vergroot. Op 12 nov. 1822 werd Hemke Jacobs Houtsma, 3e rang, hier benoemd. Het traktement bedroeg *f* 59,80 van de grietenij, de schoolpenningen (65 leerlingen à 40 cent) en een vrije woning. Van april 1827 tot 1829 was hij ondermeester te Sint Jacobiparochie. In 1830 werd hij onderwijzer te Tjerkgaast. Deze school te Siegerswoude is zeer lang een winterschool gebleven, want dat was nog het geval in 1837.

In 1836/37 stond hier Rijkele A. Wijnsma. In 1838 is er een nieuw schoolgebouw gekomen. In 1839 kwam Jochum W. Boonemmer provisioneel. Hij vertrok in dat jaar naar Haulerwijk. In de herfst van 1844 kwam Jan Sijtses de Jong, 3e ranger en ondermeester te Ureterp. Het traktement was in deze jaren *f* 150 van de Grietenij plus de schoolpenningen en een vrije woning. Hij vertrok op 1 okt. 1846 naar Fochteloo.

In 1846 kwam Eelke Harmens Allershof, 3e rang, eerst provisioneel, maar in 1848 kreeg hij

een vast aanstelling. Het inkomen bedroeg in 1848 f 150 van de grietenij plus de schoolpenningen (ca. f 125; 's winters 30 - 40 leerlingen à 40 ct.; 's zomers 10 - 15 leerlingen à 5 ct. per week) en een vrije woning. Hij vertrok per 5 dec. 1855 naar Drogeham. In 1856 werd Bouwe Jans Bergsma tijdelijk aangesteld; per 23 april 1861 kreeg hij een vaste benoeming. In 1860 werd de oude school afgebroken en een nieuwe met woning gebouwd aan de Vaart. Op 1 sept. 1867 vertrok mr. Bergsma naar Rauwerd. Hij werd toen opgevolgd door Roelof Hommema, hulponderwijzer te Sint Annaparochie. Hij vertrok op 1 aug. 1870 naar Sloten. Op 1 okt. 1870 kwam Martinus Kornelis de Jong, hulponderwijzer te Gorredijk. Het inkomen bedroeg toen f 600 plus een vrije woning. Hij vertrok per 26 juli 1872 naar Kooten en werd in dat jaar opgevolgd door G.Tj. Wieberdink, die in 1874 naar Duurswoude ging. In 1874 werd Kornelis Leegstra, onderwijzer te Zuider-Drachten, benoemd. Hij werd in 1883 hoofd van de school te Zuider-Drachten. In dat jaar werd hij opgevolgd door Willem R. Bouma, geboren op 13 nov. 1851. Hij overleed op 9 maart 1905 en is begraven te Ureterp. Zijn vrouw Janke J. Boxum is in 1943 overleden. In 1905 werd J. van den Akker benoemd als hoofd van deze school. In 1909 ging hij naar Sint Johannesga. Per 15 sept. 1909 werd J. de Haan, onderwijzer te Boornbergum, benoemd. Hij vertrok per 15 juni 1911 naar Blessum en werd toen opgevolgd door H. Tammeling. Op 16 dec. 1914 wer J. Ploegh, geboren in 1891, benoemd als hoofd van deze school. Hij was eerder onderwijzer te Ureterp (1910), Wijtgaard (1912) en Appingedam (1914). Hij vertrok per 1 mei 1922 naar Nijehaske bij Heerenveen. In datzelfde jaar 1922 kwam J.Kl. Dijkstra, geboren in 1893 te Dokkum. Hij was in 1911 onderwijzer te Langezwaag en later te Menaldum en Zutphen. Hij vertrok per 1 april 1929 naar Terwispel en werd toen opgevolgd door B.H. Atzema. Deze school werd in 1953 van de Kromhoek verplaatst naar Frieschepalen, maar B. Atzema bleef hoofd.

Bijzonder onderwijs

In 1920 is in Siegerswoude/Frieschepalen een school voor christelijk nationaal onderwijs (gereformeerd) opgericht. Het eerste hoofd was toen W. Westerhof, eerder onderwijzer te Lutjegast. Op 1 aug. 1940 ging hij met pensioen. Hij werd toen opgevolgd door O. Ottens, die hier al als onderwijzer werkte. In 1951 was hij hier nog als hoofd.

In 1951 is Frieschepalen tot een afzonderlijk dorp verklaard. In 1952 werd een nieuwe openbare lagere school te Frieschepalen gesticht, die op 23 mei 1953 werd geopend. B. Atzema, hoofd van de oude school te Kromhoek, bleef in functie.

13. Voorwerkersveld

Door verkoop en ontginning van het Voorwerkersveld in het begin van de 20e eeuw verrezen er binnen enkele jaren verspreide boerderijen, gevolgd door huizen van neringdoenden en particulieren. Zo ontstond de behoefte aan een school, omdat de afstand naar Kromhoek te groot was en de school te De Wilp wegens plaatsgebrek voor de "uitlanders" gesloten werd. Uit orthodoxe-, gereformeerde- en niet-kerkelijke kringen werd een commissie gekozen, maar helaas de splijtzwam wroette en de gevolgen waren twee tegenover elkaar staande comités met het uiteindelijk gevolg een openbare school en één met de Bijbel.

In 1922 werd te Voorwerkersveld een openbare lagere school gesticht in 1922. In sept. 1922

trad W. Bosma aan als hoofd. Hij werd in 1932 hoofd van een school te Buinen (Dr.). In 1932 werd P. Zwier, onderwijzer te Terwispel, benoemd. Hij vertrok in 1936 naar Ureterp. In dat jaar werd de wachtgelder R. Poortinga tijdelijk aangesteld. Op 29 okt. 1936 werd hij vast benoemd en in het begin van 1947 vertrok hij naar Zwaagwesteinde. In 1947 werd K. Dijkstra, onderwijzer te Drachtstercompagnie, benoemd. In 1952 werd hij hoofd van een VGLO school te Lekkerkerk. Hij werd hier toen opgevolgd door P. de Jong, onderwijzer te Houtigehage.

Bijzonder onderwijs

Sedert 1926 was hier een christelijke school met als eerste hoofd G. Visser. In 1940 was hij hier nog, maar in 1949 werd P.J. Visser, onderwijzer te Wons, benoemd als hoofd. In het begin van 1956 werd hij hoofd van een christelijke school te Smilde.

14. Terwispel

Op 10 nov. 1639 werd Ubbe Sijnes genoemd als "schoelmeijster ter Wispel".^a

In nov. 1704, 1705 en 1706 ontving mr. Rieurd Eelkes, zeer waarschijnlijk te Terwispel, de schoolpenningen. Ook in dec. 1708 en in jan. en april 1710 ontving hij nog schoolpenningen en hier is het duidelijk dat het gaat om de school te Terwispel. Hij vertrok in febr. 1711 met attestatie naar Oostermeer.

In 1749 was Binne Jeens hier schoolmeester. Op 30 mei 1756 trouwde Tjietze Rintses, schoolmeester te Terwispel, met Sjoerdje Beernds van Lippenhuizen. Hun zoons Rinse en Beern zijn hier gedoopt in 1758 en 1759. Hij stond hier tot 1762 en woonde in 1763 te Gorredijk en was daar geen schoolmeester, maar timmerman.

In 1777 was hier mr. Jan Sijbes (misschien sinds 1762). Hij was geboren in 1742 en trouwde op 13 mei 1781 met Janke Gjalts, mede van Terwispel. Hun drie zoons zijn hier ook geboren: Gjalt op 23 April 1782, Siebe op 24 okt. 1783 en Tjibbe op 16 okt. 1785. Hij was tevens dorprechter en ontvanger. In de winter hield hij school en in de zomer werkte hij bij een boer. Wegens prinsgezindheid werd hij in 1795 geschorst, doch in 1798 weer in functie gesteld. Hij is overleden op 11 jan. 1805. Het traktement bedroeg *f* 75 per jaar voor één jaar kerkdienst en één winter schooldienst; (resp. *f* 10 en *f* 65. (In de periode 1795-1798 nam Wijtze Idzinga de school waar, die daarna, in 1798, naar Langezwaag ging.)

Op 16 jan. 1805 kwam Siebe Jans, die zich later 'Meijer' noemde, zoon van de vorige meester. Hij had reeds de winter van 1804/05 de school waargenomen. Op 30 sept. 1804 werden de ingezetenen opgeroepen voor de stemming van een schoolmeester. Siebe Jans was hier geboren op 24 okt. 1783. Hij ontving voor een winter schoolhouden *f* 65 en voor de kerkdienst *f* 10. Hij trouwde op 12 mei 1805 met Ymkjen Geerts van Lippenhuizen. Hij heet dan "van Hemrik", waar hij allicht kwekeling geweest was bij zijn broer Gjalt. Hij behaalde in 1806 de 4e rang, in 1808 de 3e rang en in 1810 de 2e rang. Inmiddels was hij in sept. 1808 vertrokken naar Oldelamer, waar hij ook onderwijzer was.

Op 1 nov. 1808 kwam J.J. Klasinga, provisioneel, van Anloo. Het traktement voor een winter schoolhouden werd nu *f* 70. Hij werd in 1809 ondermeester te Akkrum. In mei 1809 kwam Fedde Goitzens Zwanenburg, tevens veenbaas en winkelier. Hij kreeg voor een winter

^a Aengwirden J 2, fol. 105.

schoolhouden en 1 jaar kerkdienst f 75. In 1810 kwam er een nieuwe school. Hij was hier in 1821 nog en de school was toen nog een winterschool.

In juni 1836 vertrok Jan Taekes Jansma naar Giekerk; het is niet bekend wanneer hij hier gekomen was. In 1836 werd Fokke J. Beetsma provisioneel benoemd. Hij was hier in mei 1842 nog, zijn vrouw heette toen Y.Y. van der Wal. Op 16 okt. 1843 kwam Geert Hendriks Klazinga, 3e rang. Het inkomen bestond toen uit f 50 van de grietenij en f 87 uit andere fondsen, plus de schoolpenningen (30 - 60 leerlingen à 5 cent per week) en een vrije woning. In het voorjaar van 1848 kwam Kornelis W. Walstra, ondermeester te Gorredijk. Het inkomen was toen f 137 plus schoolpenningen en een vrije woning. In 1860 kwam er een nieuwe school.

In 1890 werd Tjeerd Gerrits Wieberdink benoemd. Hij is in 1924 gepensioneerd en is te Leeuwarden overleden op 23 maart 1934, oud 71 jaar. Zijn opvolger kwam in 1924: A.S. Planting. Op 1 april 1929 werd hij opgevolgd door J.Kl. Dijkstra, van Siegerswoude. Hij verzorgde enige jaren als "omke Jan" het *Bernehoekje for Fryske bern* in de *Leeuwarder Courant*. Hij werd per okt. 1931 redakteur van het *Volksblad van Friesland* en speelde een rol in de Friese Beweging. In 1939 werd hij lid van de gemeenteraad van Leeuwarden.

Op 1 okt. 1931 werd C.J. Vos, van Luxwoude, benoemd als hoofd. Hij kreeg eervol ontslag in 1950 en werd in juli 1950 opgevolgd door S. Posthumus, van Uilesprong. In 1955 werd Jac. Jongstra, onderwijzer te Wijnjeterp, benoemd als hoofd van deze school.

15. Uilesprong

Te Uilesprong onder Terwispel werd op 5 okt. 1903 een openbare lagere school geopend. De bouw van de school en een woning kostte f 15.000. Er werd begonnen met 114 leerlingen, de meesten uit Tijnje, Beets en Gersloot. Door de stichting van een gereformeerde school te Tijnje in 1912 daalde het leerlingenaantal tot 70 kinderen. In 1934 was de school een tweemans school met ca. 50 leerlingen.

Het eerste hoofd in 1903 was Johannes Folkert Jongedijk, die in 1907 naar Bakkeveen ging. In 1907 kwam J.S. Poelstra, die in 1914 naar Idaard vertrok. Op 1 dec. 1914 C.J. Vos benoemd als hoofd van deze school. Hij was geboren te Emmen op 6 april 1890, als zoon van H. Vos, uit Tijnje. In sept. 1911 werd hij onderwijzer te Terwispel en op 1 juni 1913 hoofd der school te Ansen (Dr.). Hij werd op 3 juni 1922 overgeplaatst van Uilesprong naar Luxwoude. Zijn opvolger werd toen Tj. van Eijk, daarvoor 18 jaar onderwijzer te Beets. Hij werd in 1924 overgeplaatst naar Tijnje.

In 1925 kwam Joh. Engelen, die per 1 jan. 1931 naar Steggerda vertrok. In datzelfde jaar werd B. Plantinga, onderwijzer te Beets, benoemd. Hij verkreeg eervol ontslag in febr. 1946. In dat jaar kwam S. Posthumus, van Den Hulst. In juli 1950 ging hij naar Terwispel. In 1951 werd W. Tasma, die hier reeds tijdelijk was, benoemd als hoofd van deze school. Hij was hier in 1954 nog.

16. Tijnje

Op 20 okt. 1828 werd door het grietenijbestuur van Opsterland aanbesteed: het bouwen van een nieuw schoolmeestershuis en een nieuwe school, bij de Tijnje onder Terwispel.^a

^a *Leeuwarder Courant*.

Omsteeks 1830 neemt Jan Taekes Jansma de school waar; korte tijd later wordt hij in Terwispeel benoemd. In 1836 wordt Ybele Spaanstra provisioneel benoemd. In datzelfde jaar werd Wiebe Lammertsz. Elzinga aangesteld als hoofd. Hij haalt in 1837 de tweede rang. Blijkbaar is hij kort daarna vertrokken, want in juli 1837 wordt een onderwijzer opgeroepen in de *Leeuwarder Courant*.

In 1843 was Hendrik G. ten Boom, 4e rang, hoofd van deze school. In 1844 vervulde G. Koldijk deze functie. De school werd in 1868 aanmerkelijk vergroot en er werd een nieuwe onderwijzerswoning gebouwd. De aanbesteding vond op 21 nov. 1868 plaats. Van 1873 tot 1889 stond J.S. Bijlsma aan het hoofd van deze school. In 1884 werd een nieuwe school gebouwd. In 1889 kwam A. Bosma en begin 1897 werd T. Scheffer benoemd. Hij is hier overleden in sept. 1897 en liet een weduwe achter met één kindje.

Omstreeks 1 april 1898 kwam A. Beeksma, onderwijzer te Pietersbierum. Hij vertrok in 1901 en werd toen opgevolgd door Hinderikus Vos. Hij is overleden te Bathmen op 12 juni 1936, oud 70 jaar. Hij was daar wethouder en was een bekende figuur in de arbeidersbeweging. Hij is ook lid van Gedeputeerde Staten van Friesland geweest. Zijn dochters waren de dichters Marie en Margot Vos. Zijn zoon Ir. Hein Vos was één van de samenstellers van het "Plan van de Arbeid" in 1935.

In 1924 werd Tj. van Eijk van Uilesprong hoofd van deze school te Tijnje. Hij kreeg eervol ontslag per 1 okt. 1937 vanwege het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Op 1 jan. 1938 werd S. Mook van Oosterhaule benoemd. Hij werd in 1948 hoofd van de lagere landbouwschool te Wieringermeer. Omstreeks 1 aug. 1948 kwam A. Geerts van Wijnjeterp. In 1953 was hij hier nog in functie.

Bijzonder onderwijs

Sedert 1 juli 1912 was hier een christelijk nationale (gereformeerd) school. Van 1912 tot 1915 met H. Schoonderbeek als hoofd. Van 1915 tot 1920 vervulde H. Wijma deze functie. In 1920 kwam B.B. Fokkens, die in 1932 naar Vorden vertrok. In 1932 werd C. Slump van Niawier aangesteld, die per 1 maart 1934 naar Oppenhuizen vertrok.

In 1934 werd U. Wind, onderwijzer te Amsterdam, benoemd als hoofd van deze school. In 1946 vertrok hij naar Drogeham. Op 1 nov. 1946 kwam zijn opvolger: T. Vlasma, onderwijzer te Oenkerk.

17. Ureterp

Tot 1673 was Hendrik Jeltens hier schoolmeester en dorprechter.^a In 1681 was hij hier nog als dorprechter. De schoolmeester van Wijnjeterp deed hier kerkdienst. Op 16 maart 1678 werd aan Egbert Tjebbes 72 caroligulden betaald, "ter cause van 4 jaar schooldienst" in de jaren 1674 tot en met 1677. Op 22 april 1680 ontving hij 36 gulden voor twee jaar schooldienst. En zo ontving hij in mei telkens 18 gulden per jaar, ook nog in mei 1683. Van 1683 af is echter Sjoerd Tjebbes of Tjebles de schoolmeester. Hij beurt telkens 18 gulden per jaar, ook nog in 1685.

In nov. 1687 betaalde men aan Hendrik Jans 36 gulden, wegens twee jaar schooldienst, dus over de jaren 1685/86 en 1686/87. Hij nam ook de kerkdienst waar, waarvoor hij in aug. 1686

^a Kerkvoogdij-rekeningen in Weesboek, Opsterland M 14.

10 gulden en in nov. 1687 een bedrag van 7 gulden en 10 st. ontving. Op 31 dec. 1689 werd weer aan Hendrik Jans 20 caroligulden betaald "wegens 2 jaar voorsingen te Uredorp". Ook van mei 1690 tot mei 1693 ontving hij telkens 10 gulden per jaar als voorzanger. In juni 1690 werd aan Hendrik Jans 54 gulden betaald voor 3 jaar schooldienst, dus over de jaren 1687/88 tot en met 1689/90. Van okt. 1691 tot en met 1691 ontving hij steeds 18 gulden voor 1 jaar schooldienst. Ook kreeg telkens 10 gulden voor 1 jaar voorsingen. In juni 1693 trouwde hier Hendrik Jans Eppinga weduwnaar, met Elsje Jans van Elslo.

In mei 1697 ontving Focke Lijckles 18 gulden voor 1 jaar "scholedienst". In mei 1698 kreeg Jan Errijs hetzelfde bedrag. Sedert 1698 ontving Tietse Jans als voorzanger 10 gulden per jaar; ook nog in mei 1704. Hij was ook voorzanger in Siegerswoude tot aan zijn dood in 1710. In mei 1699 ontving Roel Roels 18 gulden voor 1 jaar schooldienst. In mei 1700 en mei 1701 kreeg Jan Sijtses Offringa 18 gulden voor 1 jaar schooldienst.

Anne Hinckes was hier schoolmeester van 1701 tot mei 1706, voor 18 gulden per jaar. In 1705 werd de school geheel vernieuwd. Van mei 1707 tot en met mei 1712 ontving Claas Johannes 18 gulden per jaar als schoolmeester. Mr. Pijter Sijtses van Siegerswoude was hier voorzanger in 1710/11. Geert Lippes deed dat in de jaren van 1711 tot aan zijn dood in 1734; steeds voor 10 gulden per jaar.

Van april 1722 tot en met april 1730 ontving mr. Douwe Gosses te Ureterp telkens 18 gulden per jaar voor schoolmeesterstraktement.^a Voor de winter van 1730/31 ontving de schoolmeester Ruth Sijbes de pencie. Hij was later (in 1744 bijv.) timmerman te Gorredijk en in 1749 landmeter te Gorredijk. In sept. 1766 was Rutger Sijbes geadmitteerd landmeter en mr. timmerman te Gorredijk.

Op 12 april 1732 ontving Douwe Gosses weer het schoolmeesterstraktement, maar korte tijd later is hij blijkbaar overleden. Zijn zoon mr. Gosse Douwes volgde hem op in het ambt. Hij ontving van 12 april 1733 tot en met april 1741 alle jaren de 18 gulden pencie. Hij was tot mei 1742 tevens voorzanger.

Toen kwam mr. Lieuwe Eewes, die op 12 april 1742 voor het eerst 18 gulden wegens schooltraktement ontving. Sedert mei 1742 ontving de voorzanger 12 gulden per jaar; in de rekeningen werd het voortaan verantwoord als 30 gulden wegens schoolmeesters- en voorzangerstraktement. De twee laatst genoemde meesters waren ook voorzanger te Siegerswoude tegen 6 gulden per jaar: Gosse Douwes van 1734 tot 1742 en Lieuwe Eeuwes van 1742 tot nov. 1768. In 1746 was mr. Lieuwe Eeuwes nog schoolmeester en voorzanger in Ureterp. Meester Lieuwe is gedoopt in Ureterp op 7 sept. 1710. Hij was een zoon van Eeuwe Lieuwes en Aafke Zweitses Rosema, hier getrouwd in maart 1699 en beide nog lidmaat in 1731. Lieuwe Eeuwes is hier getrouwd op 18 juni 1741 met Antje Johannes, beide van Ureterp. Misschien is hij toen dus schoolmeester geworden. Hun zoons Eeuwe en Johannes zijn hier geboren op resp. 30 nov. 1750 en 9 maart 1754. Op 15 febr. 1752 was hij 42 jaar oud.^b Hij was hier nog in sept. 1769, ook als schoolmeester. Met ingang van mei 1751 e.v. ontving hij 40 caroligulden per jaar i.p.v. 30 gulden; ook in 1768 ontving hij dat bedrag nog. Hij was tevens voorzanger te Siegerswoude voor 6 gulden per jaar, in nov. 1784 nog, evenals in nov. 1795, doch in juni 1796 ontving zijn niet nader genoemde weduwe nog 3 gulden wegens een half jaar kerkdienst van haar man mei 1796 verschenen. Zijn zoon Eeuwe Lieuwes was waarschijnlijk executeur van Opsterland.

^a Kerkvoogdij-rekeningen 1724-1742.

^b Processtukken port. 146.

Als voorzanger te Siegerswoude kwam mr. Hendrik Venema van mei tot aug. 1796; van aug. tot dec. 1796 was dat Baucke Johannes. Sedert 4 dec. 1796 vervulde Jelle Hagenouw deze functie. In 1798 was Jelle Hagenouw hier als schoolmeester. Hij is hier getrouwd op 31 dec. 1797 met Engeltje Sophius Lojenga, beide van Ureterp. Zij is in 1804 overleden.^a Hij ontving *f* 35 voor één seizoen winterschoolhouden en één jaar voorzingen in de kerk. Hij hertrouwde op 17 febr. 1809 "in huis in tegenwoordigheid van de Kerkeraad" met Sietske Sophius Looijenga, beide van Ureterp. Dit was blijkbaar een zuster van zijn eerste vrouw. Hun zoon Sophias was geboren op 3 febr. 1809. Hij stond hier tot mei 1812.

In 1812 was Gerrit Andries Veendorp hier provisioneel. Hij verkreeg in mei 1813 de 3e rang. Hij ging in 1813 naar Augsbuurt. In datzelfde jaar kwam zijn opvolger: Hendrik Annes Weersinga, 3e rang, van Nijehaska. Hij kreeg per 10 april 1814 een vaste aanstelling. Zijn vrouw heette Sjoukjen Pieters. Zijn traktement bedroeg *f* 200 en de schoolpenningen van ca. 100 leerlingen en een vrije woning. In 1828 kwam er een nieuwe school. In 1859 was Pieter Vrijburg, geboren 27 mei 1837, hier als ondermeester. H.A. Weersinga kreeg eervol ontslag op 1 jan. 1861 na ruim 50-jarige dienst en ontving bij Koninklijk Besluit een pensioen van *f* 396 per jaar.

Per 23 april 1861 werd benoemd Herman van Braam Hzn., hulponderwijzer te Finsterwolde. Hij vertrok op 1 jan. 1862 naar Lemmer. Op 12 mei 1862 kwam de 2e ranger Eelke H. Allershof van Drogeham, geboren op 27 jan. 1828. Hij haalde in okt. 1869 als een van de eersten in Friesland de landbouwakte. Als antwoord op een prijsvraag van de Maatschappij tot Bevordering van Nijverheid schreef hij: *Landhuishoudkundige beschrijving der kantons Bergum en Beetsterzwaag in de provincie Friesland* (Haarlem 1881), die bekroond werd.^b Op 16 nov. 1876 werd een nieuwe school geopend. Meester Allershof ging in 1893 met pensioen. Op 1 jan. 1894 kwam Lijckele Bosma, onderwijzer aan School 11 te Leeuwarden; hij was eerder te Oudebildtziel. Hij ging in 1925 met pensioen. Hij is te Leeuwarden gestorven op 9 juli 1948, oud 88 jaar, weduwnaar van Antje Polstra.

In 1925 werd J. Zwart Ezn. hoofd van deze school. Hij kreeg in 1935 eervol ontslag om gezondheidsredenen. In 1936 kwam zijn opvolger: P. Zwier van Voorwerksveld. Per 1 juli 1949 ging hij naar Roden. In dat jaar werd hij opgevolgd door A. Tuinman van Twijzel. Op 27 aug. 1953 werd een nieuwe school geopend: "De Allershof".

18. Ureterpervallaat

Hier is vroeger een winterschool geweest die in 1817 bediend werd door Goitzen Bouwes de Boer, die in okt. 1818 de 3e rang behaalde. In 1819 werd er een nieuwe school gebouwd. Hij deed afstand van zijn functie in de herfst van 1827. Op 15 jan. 1828 kwam zijn opvolger: Roelof Hazenberg, 3e ranger en ondermeester te Smilde. Het traktement bedroeg *f* 100 van de grietenij plus de schoolpenningen. Hij vertrok per 1 april 1829 naar Noorder-Drachten. In 1829 kwam Libbe Oebeles Kijlstra, eerst provisioneel. Hij vertrok per 1 aug. 1833 naar Wier. In nov. 1833 werd hij opgevolgd door Stefanus S. Loopstra, 3e rang. Het inkomen was *f* 100 van de grietenij en de schoolpenningen van 50 à 60 leerlingen in de winter en 30 à 40 kinderen in de zomer; ze betaalden 5 cent per week. Meester Loopstra is in de zomer van 1841

^a Grafzerk.

^b *Smellingera-land. Proeve van een "geakinde" van de gemeente Smallingerland* (Drachten 1944), p. 64.

overleden. Zijn opvolger Gerben Hartmans werd in 1841 provisioneel benoemd; in 1844 kreeg hij een vaste aanstelling. Omstreeks nov. 1860 werd hem eervol ontslag verleend. Op 23 april 1861 werd benoemd Pieter G. Vrijburg, hulponderwijzer te Ureterp en geboren op 27 mei 1837. Hij vertrok in de zomer 1862 naar Oostermeer. In de herfst van 1862 kwam Jan Mulders Ezn., hulponderwijzer te Rottevalle. Hij stond hier tot 18 jan. 1880 toen hij niet-eervol werd ontslagen en deze school werd opgeheven.

19. Ureterp aan de Vaart

Te Ureterp aan de Vaart is per 1 jan. 1901 een school voor christelijk nationaal onderwijs geopend. De eerste steen werd gelegd op 10 juli 1900. De school startte met 94 leerlingen. Meester van der Mark werd benoemd als eerste hoofd; in 1904 werd hij opgevolgd door E. Boonstra. In 1911 kwam D. Agema, die in 1942 met pensioen ging. In datzelfde jaar werd hij opgevolgd door J. Schreiber, die in 1955 hoofd van een school te Stadskanaal werd. Zijn opvolger werd toen L. Veerman, van Schiermonnikoog.

20. Wijnjeterp

In 1670 kwam te Oostermeer Claes Coenes, schoolmeester van Wijnjeterp. Was hij hier ook schoolmeester geweest?

Op 21 okt. 1717 was Wietze Tjeerds schooldienaar te Wijnjeterp.^a Op 21 nov. 1729 was Jucke Theunisz schoolmeester "te Winiaterp, old int 43e jaar".^b

In 1737 was hier mr. Hessel Jans schoolmeester, die met zijn vrouw Wipkien Hessels in mei 1738 tot lidmaten werden aangenomen op belijdenis des geloofs. Hij heet in 1744 huisman, wat natuurlijk niet uitsluit, dat hij toen 's winters de school nog waarnam.

In dec. 1771 was Wiger Jacobs schoolmeester in Wijnjeterp. Zijn vrouw was Sijske Klazes. Hun zoon Klaas is hier in 1771 geboren. Zij woonden in 1775 te Bakkeveen.

In april 1797 werd aan Anne Foppes 22 gulden betaald wegens een half jaar schoolhouden te Wijnjeterp; eveneens in 1797/98. In 1798/99 ontving Klaas Jannes 22 gulden voor één winter schoolhouden en in 1799/1800 Hendrik Jetzes. Tussen 1800/01 en 1803/04 ontving Eedsge Jacobs elke winter 22 gulden. Voor 1804/05 ontving Jacob Gurbes 31 gld. 7 st. 7 penn. wegens een half jaar schoolhouden, 1 mei 1805 verschenen. In 1805 werd de oude school opgeknapt. In 1805/06 ontving Keimpe Eeuwes 34 gulden als schoolmeester.

De winterschool van 1806/07 is waargenomen door Anne Lieuwes, hier geboren op 26 okt. 1782. Hij kreeg voor zijn arbeid *f* 35 per winter. In 1807 is hij naar Foudgum vertrokken en werd deze school een vaste school.

In nov. 1807 kwam Alle Hendriks Bersma, van Blesdijke, hier als hoofd. Datzelfde jaar was er een nieuwe school gebouwd, "voor het afbreken der oude en 't weer opbouwen van een nieuwe school te Wijnjeterp betaald aan Albert Alberts de Jong *f* 1260-19-8".^c A.H. Bersma had in april 1807 de 3e rang behaald. Hij was tevens voorzanger te Duurswoude. Het traktement, in 1807 nog *f* 113, werd in 1808 verhoogd tot *f* 125 en in 1810 tot *f* 250. Hij kreeg in 1818 een letterrad van Pestalozzi in de school, waarvoor de kerkvoogden *f* 5,20

^a Processtukken van het Hof, Crim. port. 46.

^b Criminele Processtukken 1732 dec. 20 no. 19.

^c Kerkvoogdij-rekeningen 17 nov. 1808.

betaalden.^a Op 24 mei 1811 was hij hier getrouwd met Antje Jans Bakker van de Blesse. Hij werd tegen 1828 eervol ontslagen.

In 1827 werd Hendrik Ferwerda provisioneel benoemd en op 6 jan. 1829 kreeg hij een vaste aanstelling. Hij was tevens koster, voorzanger en klokkenist. Het traktement bestond uit *f* 150 van de grietenij en *f* 75 van de kerk, plus de schoolpenningen en een vrije woning. Hij trouwde op 19 febr. 1829 met L.B. Camstra en vertrok op 1 jan. 1830 naar Blija.

In 1830 werd Hemke Jacobs Houtsma, 3e rang en ondermeester te Sint Jacobiparochie, provisioneel aangesteld. Datzelfde jaar werd hij onderwijzer te Tjerkgaast. In de zomer van 1830 kwam K. Luiting van Oenkerk. Hij is in het voorjaar van 1839 overleden. In de herfst van 1839 kwam Albert Lolkes van der Veer, van Hoornsterzwaag. Het inkomen bedroeg *f* 150 van de grietenij, *f* 75 van de kerk, plus de schoolpenningen ('s zomers 5 cent per week en 40 cent voor de hele winter) en een woning. Hij is in het voorjaar (vóór 27 febr.) van 1846 overleden.

In 1846 kwam Johannes Sakes Bijlsma provisioneel en omstreeks 1 jan. 1847 kwam de 2e ranger Harm Bonsema van Marum, eveneens provisioneel. In het najaar van 1849 is hij weer naar Marum vertrokken. Omstreeks 1 jan. 1850 kwam Louis van Essen, geboren op 9 febr. 1824, van Duurswoude. Het traktement was nog gelijk aan dat van 1839. In 1861 was Christoffel de Slot, geboren op 18 jan. 1841, hier als ondermeester en in 1863 was dat Auke Hoekstra, geboren 12 maart 1844. Louis van Essen verkreeg eervol ontslag tegen 1 okt. 1867 en is hier overleden op 10 juni 1869, oud 45 jaar en 3 maanden. Zijn weduwe heette Antje Andringa.

In sept. 1867 werd benoemd G. Kappenburg Azn., hulponderwijzer te Sneek. Op 1 aug. 1884 werd een nieuwe school geopend. Hij ging op 1 sept. 1903 met pensioen en is in 1917 overleden. In 1903 kwam Jan Zanstra van Duurswoude. Hij was een broer van Wietze Zanstra te Langezwaag. Hij werd gepensioneerd op 1 juli 1925 en is overleden op 7 jan. 1927.

Op 15 nov. 1925 werd L. van der Broek benoemd als hoofd van deze school. In juli 1936 vertrok hij naar Loppersum, later was hij werkzaam aan de Landbouwschool te Hoorn. Op 1 okt. 1936 kwam A. Geerts, van Munnekeburen onder Langelille. Op 15 aug. 1948 ging hij naar Tijnje. Op 1 sept. 1948 kwam zijn opvolger: E. de Graaf, hij was onderwijzer te Warga en Assen. Op 1 sept. 1953 is hij naar Weesp vertrokken. Hij werd toen opgevolgd door A. de Groot, onderwijzer te Drachten.

Bijzonder onderwijs

Wijnjeterp kreeg in 1909 zijn school voor christelijk nationaal onderwijs, met als eerste hoofd S. Zwart, eerder onderwijzer te Drachten. In 1914 is hij naar Wommels vertrokken. Op 1 juli 1914 werd hij opgevolgd door D. van der Meulen, onderwijzer te Leeuwarden en geboren op 4 maart 1889. Hij werd per 1 okt. 1926 hoofdredakteur van het *Friesch Dagblad*. Hij was in zijn actieve leven ook lid van de Provinciale Staten van Friesland en is overleden op 20 juni 1935.

Op 1 jan. 1927 werd R. Kieft benoemd als hoofd van deze school. In jan. 1952 vierde hij hier zijn 25-jarig jubileum.

^a Kerkvoogdij-rekeningen.